

**PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA
OBCE BAJANY – AKTUALIZÁCIA č. 1 JÚL 2015**

**Aktualizácia PHSR obce Bajany č. 1 schválená uznesením
č. 3-5./2015 na 3. zasadnutí obecného zastupiteľstva v Bajanoch
dňa 06.08.2015.**

objednávateľ:

Obec Bajany
Obecný úrad Bajany 161, 072 54 Lekárovce
IČO: 324 990
Štatutárny orgán: Bc. František Genco – starosta obce

spracovateľ:

Euro Dotácie, s. r. o.
Národná 23, 010 01 Žilina
IČO: 36 438 766
DIČ: 2022122520 IČ DPH: SK2022122520
Štatutárny orgán: Ing. Martin Chachula - konateľ

Autorský kolektív:

vedúci kolektívu: Mgr. Roman Miškovič
spracovatelia: Ing. Monika Košútová
Ing. Juraj Bielik
Ing. Miroslav Škvarna
grafické spracovanie: Ing. Martin Chachula

© Obec Bajany

projekt realizovaný na s finančnou podporou Európskeho fondu regionálneho rozvoja

OBSAH ŠTÚDIE

1	ÚVOD	6
2	ZÁKLADNÉ ÚDAJE	7
2.1	CHARAKTERISTIKA OBCE	7
2.2	HISTÓRIA OBCE	7
2.3	INSÍGNIE OBCE	9
3	PRÍRODNÉ PODMIENKY	10
3.1	VYMEDZENIE ÚZEMIA, POLOHA	10
3.2	GEOLOGICKÝ VÝVOJ A GEOLOGICKÁ STAVBA	11
3.3	GEOMORFOLÓGIA A RELIÉF	13
3.4	KLIMATICKÉ POMERY	13
3.5	HYDROLOGICKÉ POMERY	14
3.6	PŮDNE POMERY	15
3.7	RASTLINSTVO A ŽIVOČÍŠTVO	16
3.8	OCHRANA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA	18
4	INFRAŠTRUKTÚRA OBCE	19
4.1	DOPRAVNÁ INFRAŠTRUKTÚRA	19
4.1.1	CESTNÁ DOPRAVA	19
4.1.2	ŽELEZNIČNÁ DOPRAVA	20
4.1.3	LETECKÁ DOPRAVA	21
4.2	TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA	21
4.3	SOCIÁLNA INFRAŠTRUKTÚRA	22
4.3.1	DOMOVÝ A BYTOVÝ FOND	22
4.3.2	ŠKOLSTVO	22
4.3.3	ZDRAVOTNÍCTVO A SOCIÁLNA POMOC	22
4.3.4	ŠPORT	23
4.3.5	KULTÚRA	23
5	OBYVATEĽSTVO	24
5.1	DEMOGRAFICKÝ VÝVOJ	24
5.2	VEKOVÁ ŠTRUKTÚRA OBYVATEĽSTVA	25
5.3	VZDELANOSTNÁ ŠTRUKTÚRA OBYVATEĽSTVA	27
5.4	NÁRODNOSTNÁ A NÁBOŽENSKÁ ŠTRUKTÚRA OBYVATEĽSTVA	28
5.5	ŠTRUKTÚRA OBYVATEĽSTVA PODĽA EKONOMICKEJ AKTIVITY	29
6	HOSPODÁRSTVO	30
6.1	HOSPODÁRENIE OBCE	30
6.2	PODNIKATEESKÉ SUBJEKTY V OBCE A ICH ŠTRUKTÚRA	31
7	CESTOVNÝ RUCH	32
7.1	ANALÝZA PRIMÁRNEJ PONUKY	32
7.2	ANALÝZA SEKUNDÁRNEJ PONUKY	32
7.3	ZÓNOVÉ ČLENENIE TURISTICKÝCH ATRAKCIÍ	32
8	ANALÝZY SWOT	33
8.1	INFRAŠTRUKTÚRA A ŽIVOTNÉ PROSTREDIE	33
8.2	ĽUDSKÉ ZDROJE	33
8.3	PODNIKATEESKÝ SEKTOR	34
8.4	CEZHRANIČNÁ SPOLUPRÁCA	34
9	VÍZIA A STRATÉGIA ROZVOJA OBCE	36
9.1	VÍZIA OBCE	36
9.2	STRATEGICKÉ ZÁMERY OBCE	36
10	STRATEGICKÉ DOKUMENTY	39

10.1	NADREGIONÁLNE STRATEGICKÉ DOKUMENTY	39
10.1.1	PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA KSK	39
10.1.2	ROZVOJOVÝ PLÁN SLOVENSKO - VÝCHOD	39
10.1.3	ÚZEMNÝ PLÁN VÚC KOŠICKÝ KRAJ – ZMENY A DOPLNKY 2004	39
10.2	NÁRODNÉ STRATEGICKÉ DOKUMENTY	40
11	<u>ZÁVER</u>	41

ZOZNAM TABULIEK

Tabuľka č. 1 - Základné údaje o katastrálnom území obce Bajany	10
Tabuľka č. 2 - Klimatické ukazovatele v obci Bajany	14
Tabuľka č. 3 - Správa komunálneho odpadu v obci Bajany	19
Tabuľka č. 4 - Technické parametre letiska Košice	21
Tabuľka č. 5 - Prehľad stavu domového fondu v obci Bajany	22
Tabuľka č. 6 - Dynamika obyvateľstva obce Bajany	25
Tabuľka č. 7 - Dynamika obyvateľstva obce Bajany (v %)	25
Tabuľka č. 8 - Štruktúra obyvateľstva obce Bajany podľa vzdelania	27
Tabuľka č. 9 - Národnostná štruktúra obce Bajany	28
Tabuľka č. 10 - Náboženská štruktúra obce Bajany	28
Tabuľka č. 11 - Štruktúra EAO v obci Bajany	29
Tabuľka č. 12 - Prehľad majetku obce Bajany k 31.12.2005	30
Tabuľka č. 13 - Prehľad hospodárenie obce v období 2001 – 2006 v mil. Sk	30

ZOZNAM GRAFOV

Graf č. 1 - Štruktúra obyvateľov podľa pohlavia	24
Graf č. 2 - Biologické vekové kategórie obyvateľov obce Bajany	26
Graf č. 3 - Štruktúra obyvateľov obce Bajany podľa pohlavia a veku	26

ZOZNAM OBRÁZKOV

Obrázok č. 1 - Poloha obce Bajany vzhľadom na územnosprávne usporiadanie SR	11
Obrázok č. 2 - Geologická stavba katastrálneho územia obce Bajany	12
Obrázok č. 3 - Inžinierskogeologická rajonizácia katastrálneho územia obce Bajany	12
Obrázok č. 4 - Morfológicko-morfometrické typy reliéfu rozlíšené v katastrálnom území obce Bajany	13
Obrázok č. 5 - Hydrologická situácia katastrálneho územia obce Bajany	14
Obrázok č. 6 - Pôdne druhy na území katastra obce Bajany	15
Obrázok č. 7 - Pôdne typy na území katastra obce Bajany	16
Obrázok č. 8 - Potenciálna prirodzená vegetácia rozlíšená v katastrálnom území obce Bajany	17
Obrázok č. 9 - Poloha obce Bajany vzhľadom na cestnú sieť SR	20
Obrázok č. 10 - Poloha obce vzhľadom na železničnú sieť SR	20

1 ÚVOD

Pre poznanie územia, pre ktoré sa Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja (ďalej len PHSR) vypracováva, je nevyhnutné poznať užšie a aj širšie vzťahy územia s jednotlivými zložkami krajinej a humánnej sféry. Vytvorenie PHSR sa nezakladá na vyčerpávajúcich informáciách o každej prírodnej a humánnej zložke, podáva ich základné a podstatné charakteristiky. Na druhej strane sa však charakteristika jednotlivých zložiek nezužuje len na ich opis, ale v zmysle systémového prístupu je diferenciacia kvality jednotlivých zložiek v priestore a čase vysvetľovaná na základe väzieb s ostatnými zložkami. V tomto zmysle je text koordinovaný aj s aktuálnym Atlasom krajiny Slovenskej republiky (2002).

Pod PHSR je potrebné chápať koncepčný dokument aj napriek tomu, že analytická časť je pomerne podrobne spracovaná z dôvodu absencie súborného analytického dokumentu.

Po analytickej časti nasleduje časť strategická (plánovacia), ktorej podstata spočíva v regionálnom rozvoji (rozvoji územia), čiže popise procesu, orientovaného na dosiahnutie určitého cieľa, ktorý závisí od hodnotových predstáv v priestore a čase.

Poslaním PHSR (práve za pomoci podrobných analýz) je zabezpečenie kontinuity rozvoja vychádzajúcej z reálnych predpokladov odhliadnúc od politických vplyvov na miestnu samosprávu. Cieľom PHSR je vytvorenie stratégie rozvoja obce kladúcej dôraz na zahrnutie a skĺbenie ekonomických a sociálnych záujmov jej občanov do nastavenia smeru budúceho rozvoja obce a to všetko v súlade s prijatými koncepciami Slovenskej republiky, Košického samosprávneho kraja

Rozvoj regiónov predstavuje dynamicky sa vyvíjajúci proces, ktorý so sebou prináša nevyhnutnosť riešenia viacerých závažných problémov. Regionálna a štrukturálna politika ponúkajú nielen návody, ale aj možnosti riešenia týchto problémov. Úspešnosť a efektivita však závisí od schopnosti implementácie jednotlivých nástrojov v podmienkach konkrétnych regiónov. To však predstavuje zložitý a neustále sa meniaci proces, ktorý si v prvom rade vyžaduje vysokú informovanosť obyvateľstva a schopnosť aktívne sa zapojiť do procesu implementácie rozvojových prvkov.

2 ZÁKLADNÉ ÚDAJE

2.1 CHARAKTERISTIKA OBCE

NÁZOV OBCE	Bajany
SÍDLO OBCE	OcÚ Bajany, Bajany 161, 072 54 Lekárovce
VYŠŠÍ ÚZEMNÝ CELOK	Košický samosprávny kraj
OKRES	Michalovce
PRVÁ PÍ SOMNÁ ZMIENKA	1 361
NADMORSKÁ VÝŠKA (m)	107 m.n.n
VÝMERA (ha)	558
POČET OBYVATEĽOV	504
HUSTOTA	91 obyvateľov na km ²

2.2 HISTÓRIA OBCE

Prvú písomnú správu o obci Bajany nachádzame v listine z roku 1361 ohľadne zaberania dediny Vysoká, ktorej majetok susedil s chotárom Bajan. Z obsahu listiny vyplýva, že tamojšie sídlisko jestvovalo už pred rokom 1361 a patrili k nemu územné majetky v ustálenom rozsahu. V Sztárayho kódexe (11.augusta 1370, CCXIX.spis) sa obec spomína ako Bayanhaza. Záznam opisuje vynesenie trestu smrti nad skrývajúčim sa zlodiejom Mykéthe, synom Gregora, poddaným Mikuláša. “Mykéthe, iobagionem Nicolai, filii Gregorii in Possessione sua Bayanhaza vocata commorantem.“

Názov obce bol pravdepodobne odvodený od mena známeho avarskeho chagána Bajána, ktorý okolo roku 565 n.l. vyhral bitku pri Mukačeve a tak sa mu otvorila cesta do Karpatskej kotliny. Jeho prvé dlhodobé sídlo bolo v blízkosti terajších Bajan, kde údajne postavil aj hlinenú pevnosť. Doslovný preklad názvu dediny Bajánháza je: Bajanov domov.

Pradávnym pánom Bajan bol zemanský rod Bajánházyovcov (XIII.-XVI. storočie), z ktorého pochádzal aj Lóránd Bajánházy – župan Užskej župy okolo roku 1404. Mikuláša Bajánházyho spomínajú ako prísažného v spise sporu rodiny Csicsery v roku 1447.

D. Csánki vo svojom diele „Dejinný zemepis Maďarska v dobe Hunyadiovcov“ spomína ako zemepánov Bajan spolu s Bajánházyovcami aj Tegenyiovcov a Iskeiovcov. Obec Kis-Mekócz (Malé Mirkovce), alias Bajánháza dostali ako kráľovskú dotáciu v roku 1439.

O Tegenyiovcach sa môžeme dočítať aj v spisoch Lelesského opátstva (1439:Muz.Ilt., Lelesz. Elench.Statut., 1476: Dl. 17870.), kde sa uvádzajú ako zemepáni Tegenye (Ťahyne), Mogyorós (Lieskovej), Iske (Ižkoviec) a Bajánháza (Bajan). V tej istej knihe sa môžeme dočítať tiež na základe arch. Spisov Lelesského opátstva o Bajánházyovcoch, že v roku 1500 sú zemepánmi spolu s Pálócziovcami v dedinách Pinkócz (Pinkovce), Míraj (teraz Ukrajina) a Bajánháza (Bajany). Ďalšími známymi zemepánmi - zrejme sobášmi - sa stali aj rodiny Kéryovcov z Ižkoviec a Pinkóczyovcov z Pinkoviec.

Obyvatelia Bajan boli istotne veľmi mierumilovní a pokojní ľudia, lebo v archívnych spisoch, ktoré sa len tak hemžia rôznymi majetkovými a inými spormi, sa nič nedočítame o Bajančanoch.

V neskorších dobách sa tu vystriedali rôzne zemanské rodiny, z ktorých sú známe Köröskényi, Tabódy a Berzeviczy. Najstaršie rodiny, ktorých priezviská sú spomínané, sú: Szalai,

Nyisztor, Visnyai, Demes, Filip (niekedy Főlöp), Móré, Marits (Marics, Marič), Német, Gervay, Orosz, Bertók, Révész, Sipos, Kiss (Pramene : Súpis daňovníkov 1715 a Dejiny Reformovaného cirkevného zboru 1931). V katastri obce zrejme vlastnili pozemky aj ľudia, o ktorých nevieme s istotou tvrdiť, či žili v dedine Bajany, alebo inde. Isté je len to, že na zozname daňovníkov sa objavili aj mená, napr. v roku 1689 – 1691 (Urbaria et Conscriptiones REGISTRATA) ako majitelia urbáriátov Peter Sakadati a Mihály Dacsó, v roku 1684 Pál Csicseri Orosz, v roku 1672 László Szemere zo Sečoviec, v roku 1739 notorius Gábor Orosz. V ostatných majetkových spisoch (konfiškácie po povstaní Thökölyho v r. 1690) László Eödönfy, András Forgách, Gábor Szinyi.

András Vályi v r. 1796 opisuje Bajany takto : Bajanháza , maďarsko – rusínska dedina v Užskej stolici, od Pavloviec na 1 hodinu chôdze. Je tu 140 r.kath.,132 g. kath.168 ref., a 54 žid. obyvateľov, ref. matkokostol, s dobrou pôdou, lesmi. Zemepáni viacerí. Posledná pošta Užhorod.

Ešte podľa údajov z roku 1696 tu bývalo len 14 poddaných a 17 želiarov, všetci Maďari .

V r. 1719 urbáriát spomína len 10 domov s približne 48 obyvateľmi. Potom v r.1883 je tu 39 domov, jeden reformovaný kostol, 424 obyvateľov z toho 264 rím. katolíkov, 111 reformovaných a 49 židov.

V r. 1924 v publikácii „ Soznam obcí župy Košickej“ od župného referenta Ludvíka Kőhna sa dozvieme, že názov obce je Bajánháza v okrese Veľké Kapušany, notariát je v Pavlovciach, železničná stanica vo Vajkovciach, četnícka stanica v Pavlovciach n. Uhom, Berný úrad, Finančné riaditeľstvo , Okresný súd a Školský inšpektorát je vo Veľkých Kapušanoch, Sedria v Košiciach, škola a fara v mieste. Počet domov je 107, obyvateľov 537 z toho Čechov a Slovákov: 1, Rusínov: 1, Maďarov: 515, Židov: 10 a iných: 10 (Obyvateľstvo dľa popisu r. 1921)

V r. 1938 je tu 127 domov , 577 obyv. z toho 18 Slovákov a ostatní sú maďarskej národnosti, 220 rím. katolíkov, 161 gr.-katolíkov, 189 reform. a 6 izraelitov.

V 19. storočí vlastnili tunajšie majetky KOROSKÉNYIOVCI a BERZEVICZYOVCI. Majiteľom pozemkov od terajšieho čísla domu 26 po číslo domu 31 bol zeman Koroskényi, ktorý vlastnil dva hony v našom chotári a zaoberal sa poľnohospodárstvom a chovom hovädzieho dobytka .

Z tohoto obdobia sa až do dnešných čias zachovala klasicistická kúria. Postavil ju Árpád Berzeviczy- (nar.1831 vo Veľkej Lomnici – zomrel v Bajanoch 1877). Ako prenasledovaný bývalý dôstojník armády protihabsburgského povstania (1848-1849) sa schovával u príbuzných v Mat'ovciach. Tu sa zoznámil so svojou budúcou manželkou Gizelou Tabódyovou z Budiniec. Do vena dostal statky v Bajanoch, kde postavil zemanskú kúriu, ktorá je teraz najstaršou budovou v dedine. Dnes je majetkom rodiny Ujlakiovcov.

Môžeme spomenúť aj mená ďalších zemanov, vlastníacich majetky v našom chotári :Košut Tamáš, Orosová Rozália, Bernát Žigmond, Danč Ištván, Felfoldy Daniel. Vlastníkmi pôdy boli zo sedliakov iba Pihulič Gyorgy a Hudák Ján, obyvatelia obce Bajany. Neskôr sídliskovo oživil dedinu noví usadlíci a z iniciatívy zemanov postavili drevený kalvínsky kostol.

Vtedajší obyvatelia sa zaoberali hlavne poľnohospodárstvom a tkáčstvom. Aj na pečatidle zo začiatku 19. storočia je v strede pečatného poľa vyrytý po pažiti kráčajúci kôň. Tento symbol nepriamo a predsa mnohovravne poukazuje na miestne poľnohospodárstvo. Obec ním vyjadruje, že na poľnohospodárske práce využíva kone a nie bežnejší rožný statok.

V rokoch 1939 – 1944 bola obec pripojená k Maďarsku .

2.3 INSÍGNIE OBCE

Medzi insígnie obce patria predovšetkým:

- erb
- vlajka
- pečať

Erb je vytvorený podľa zaužívaných heraldických pravidiel, jednotlivé súčasti erbu sú štandardizované a majú vlastnú terminológiu. Základnou plochou erbu je štít, kde sa umiestňujú znamenia erbu. Jedná sa o tinctúry alebo figúry.

V modrom štíte na zelenej oblej, strieborným deleným, pruhom lemovanej pažiti stojaci strieborný obrátený kôň. Tento symbol nepriamo a preda mnohovravne poukazuje na miestne poľnohospodárstvo. Obec ním vyjadruje, že na poľnohospodárske práce využíva kone a nie bežnejší rožný statok. Ide o prírodný motív podľa odtlačku pečatidla obce zo začiatku 19.

storočia, ktorý sa zachoval na dokumente z roku 1863.

Vlajka má charakteristický tvar stanovený pre obce. Je tvorená piatimi pruhmi v poradí (z hora nadol): modrá, biela, modrá, biela a zelená.

Pečať obce tvorí obrázok koňa, symbol obce, umiestnený v strede pečate. Vo vrchnej časti je nadpis obec a v spodnej časti názov obce – Bajany.

3 PRÍRODNÉ PODMIENKY

3.1 VYMEDZENIE ÚZEMIA, POLOHA

Katastrálne územie obce Bajany zaberá územie s rozlohou 5,58 km². Spomedzi 78 obcí okresu patria Bajany medzi rozlohou najmenšie obce. Najmenšia obec okresu Oborín je však takmer trikrát menšia ako Bajany. Zatiaľ čo najväčšie katastrálne územie patriace Michalovciam je až 9,5–krát väčšie ako katastrálne územie obce Bajany.

Tvar územia možno prirovnať k tvaru lichobežníka, ktorý je postavený na kratšej základni. Jeho najväčšia vzdušná vzdialenosť v smere sever – juh a dosahuje dĺžku 2,8 km. Najväčšia vzdialenosť v smere východ – západ je 2,7 km. Katastrálne územie obce možno vpísať do kružnice s polomerom 1,67 km, ktorej rozloha je o 3,2 km² väčšia ako rozloha katastra obce.

Tabuľka č. 1 - Základné údaje o katastrálnom území obce Bajany

Ukazovateľ	Údaj
geografické súradnice	47° 36' s. g. š. 22° 06' v. g. d.
rozloha	5,58 km ²
najdlhšia vzdialenosť v smere V-Z	2,7 km
najdlhšia vzdialenosť v smere S-J	2,8 km
nadmorská výška	107 m. n. m.
spoločná k.h. s obcou Lekárovce	3 km
spoločná k.h. s obcou Pavlovce nad Uhom	4 km
spoločná k.h. s obcou Vysoká nad Uhom	6 km
spoločná k.h. s obcou Mat'ovské Vojkovce	4 km
celková dĺžka katastrálnej hranice	17 km

Zdroj: obec Bajany

Poloha územia vyjadruje jeho priestorový vzťah na iné definované skutočnosti. Preto má viacero aspektov.

Poloha na Zemi (matematická poloha) sa udáva geografickými súradnicami, ktoré vyjadrujú uhlovú vzdialenosť bodu od roviny rovníka a nultého poludníka. Pre obec Bajany sa udávajú súradnice: 48°36' s.g.š., 22°06' v.g.d.. Z toho vyplýva, že poloha v daných geografických šírkach určuje celkový charakter klímy v miernej klimatickej zóne so striedaním ročných období. V čase jarnej a jesennej rovnodennosti dopadajú slnečné lúče napoludnie na rovnobežku 49° pod uhlom 41°. V čase letného slnovratu dopadajú slnečné lúče na to isté miesto pod uhlom o 23,5° väčším, v čase zimného slnovratu pod uhlom o 23,5° menším. V konečnom dôsledku dostáva toto územie v letnom polroku 3-krát viac slnečného žiarenia ako v zimnom. To vyvoláva rytmické zmeny v prírode a zasahuje aj do hospodárskeho a sociálneho života. Celé územie (ako aj celé Slovensko) sa nachádza v pásme stredoeurópskeho času, ktorý sa riadi miestnym časom poludníka 15° v.g.d.

V podmienkach Slovenska veľký význam zohráva poloha v rámci veľkých prírodných celkov. Existencia Karpát a podunajských nížin podmieňuje veľké kontrasty nadmorských výšok, pestrosť geologickej stavby, tvaru reliéfov a ostatných prírodných zložiek. Kataster obce Bajany spadá do územia nížin, ktoré zaberajú až 41 % územia Slovenska s celkovou rozlohou 20 045 km² a sú z hospodárskeho hľadiska najdôležitejšie. Je súčasťou druhej najväčšej nížiny na Slovensku (Východoslovenskej), ktorá sa rozprestiera východne od Slanských vrchov na rozlohe 4 000 km². Je severnou časťou Východopanónskej panvy.

Polohe vzhľadom na nadmorskú výšku je potrebné venovať osobitú pozornosť. Nadmorská výška má vplyv na prírodné danosti, ktoré vytvárajú rozdielne podmienky pre poľnohospodársku výrobu, zakladanie osád, vedenie komunikácií a iné činnosti. Nadmorská výška Baján sa pohybuje okolo 107 m. n. m. Touto nadmorskou výškou spadá katastrálne územie obce Bajany do územia nížin (do 200 m.n.m.), ktoré zaberajú 25 % územia Slovenska s celkovou rozlohou 12 478 km².

Politické javy sú ďalším činiteľom, na ktorý sa môže vzťahovať poloha daného územia. V rámci Slovenska tento činiteľ podmieňuje administratívno-správne členenie. Katastrálne územie Baján spadá podľa územného a správneho usporiadania SR do Košického samosprávneho kraja, do okresu Michalovce. Pozostáva z jednej sídelnej jednotky Bajany. Dĺžka katastrálnej hranice je 17 km. Najdlhšiu katastrálnu hranicu má spoločnú s obcou Vysoká nad Uhom v celkovej dĺžke 6 km. Najkratšiu katastrálnu hranicu má spoločnú s obcou Lekárovce v celkovej dĺžke 3 km. Ďalšie dve obce Pavlovce nad Uhom a Mat'ovské Vojkovce majú s obcou Bajany spoločnú hranicu v dĺžke 4 km.

Obrázok č. 1 - Poloha obce Bajany vzhľadom na územnosprávne usporiadanie SR

Zdroj: Atlas krajiny Slovenskej republiky 2002

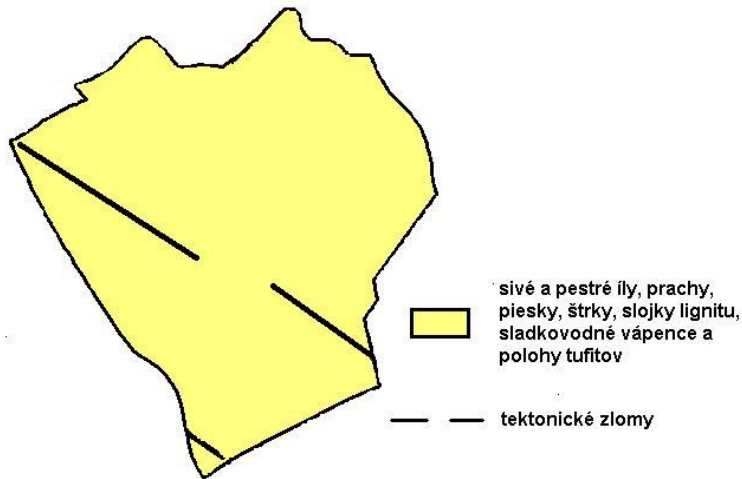
3.2 GEOLOGICKÝ VÝVOJ A GEOLOGICKÁ STAVBA

Katastrálne územie Baján spadá do štruktúrno-geologického pásma neogénne kotliny. Neogénne kotliny začali vznikať už v paleogéne pri vrásnení flyša, ale predovšetkým v neogéne. Vtedy vznikali hlboké zlomy, pozdĺž ktorých sa Vnútorne Karpaty lámali kryhy, ktoré sa v severnej časti prevažne dvíhali, v južnej časti klesali. Takto vznikli na juhu veľké kotliny Panónskej panvy:

- Viedenská kotlina
- Malá dunajská kotlina
- Veľká dunajská kotlina

Kotliny boli spočiatku zaliate morom, potom sa vysladzovali na jazerá. V nich sa ukladali morské a jazerné sedimenty: štrky, piesky, íly a tufty. Podľa hĺbky sedimentačnej depresie a dĺžky ukladania majú tieto sedimenty rozličnú hrúbku. Pretože sú mladé, sú ešte často nespvenené.

Obrázok č. 2 - Geologická stavba katastrálneho územia obce Bajany

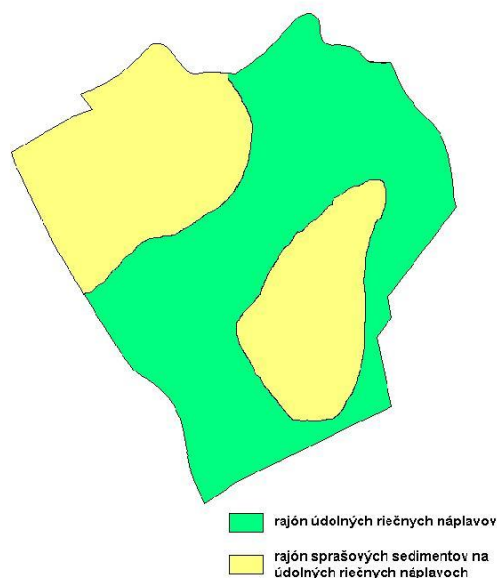

Zdroj: Atlas krajiny Slovenskej republiky 2002

Geologické podložie územia Bajan tvoria sivé a pestré íly, prachy, piesky, štrky, slojky lignitu, sladkovodné vápence a polohy tuftov. Všetky uvedené horniny sú neogénneho pôvodu. Katastrálnym územím sa v smere severozápad – juhovýchod ťahnu dva rovnobežné tektonické zlomy.

Nasledujúci obrázok znázorňuje inžiniersko-geologickú rajonizáciu vypracovanú na základe genézy a litologickej povahy hornín. Vyčlenené územné celky rajonizácie umožňujú na danej úrovni podrobnosti stanoviť vhodnosť horninového prostredia z hľadiska rôznych spôsobov hospodárskeho využívania územia.

Obrázok č. 3 - Inžinierskogeologická rajonizácia katastrálneho územia obce Bajany

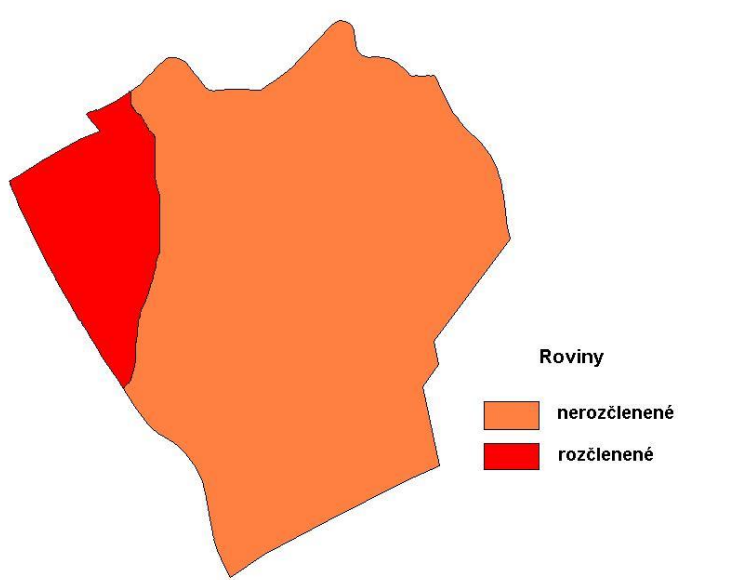
Zdroj: Atlas krajiny Slovenskej republiky 2002

3.3 GEOMORFOLÓGIA A RELIÉF

V zmysle geomorfologického členenia (Atlas krajiny Slovenskej republiky 2002) patrí katastrálne územie obce do Alpsko-himalájskej sústavy, jej podsústavy Panónska panva, jej provincie Východopanónska panva, jej subprovincie Veľká dunajská kotlina, jej oblasti Východoslovenská nížina, jej celku Východoslovenská rovina, jej podcelku Kapušianske pláňavy.

Najčastejšie sa rezba reliéfu vyjadruje pomocou relatívnej výškovej (vertikálnej) členitosti. Relatívna výšková členitosť reliéfu sa najčastejšie určuje na základe siete kruhov s polomerom 2 km, na ktorých sa sleduje rozdiel medzi najnižším a najvyšším bodom. Na základe takto zostrojenej mapy bolo vyčlenených (Mazúr, Mazúrová 1965) na Slovensku 7 typov reliéfu, z ktorých na územie obce Bajany zasahujú len 2. Roviny sú najrozšírenejšie územia Slovenska a zaberajú 22,5 % rozlohy štátu. Predstavujú rovinaté a mierne zvlnené územia, kde výškový rozdiel medzi najnižším a najvyšším bodom na ploche kruhu s polomerom 2 km neprevyšuje 30 m. Vrchoviny (nižšie) sú typické najmä pre nižšie časti pohorí Karpát a dna niektorých kotlín. Majú silne zvlnený až mierne zrezaný reliéf.

Obrázok č. 4 - Morfológicko-morfometrické typy reliéfu rozlíšené v katastrálnom území obce Bajany

Zdroj: Atlas krajiny Slovenskej republiky 2002

Jednou z charakteristických črt reliéfu je jeho orientácia voči svetovým stranám, často krát podmieňujúca aktivity človeka (poľnohospodárstvo).

3.4 KLIMATICKÉ POMERY

Podľa Končekovho členenia leží územie Baján v teplej klimatickej oblasti, ktorá má priemerne 50 a viac letných dní (maximálna teplota 25°C a vyššia). Územie Baján spadá do teplého mierne suchého okrsku s chladnou zimou.

Priemerné mesačné teploty sa počas roka pohybujú od - 3°C v januári do 19°C v júli. Priemerná ročná teplota je 10°C. Priemerné ročné úhrny zrážok sa pohybujú v rozpätí 500 až 700 mm. Priemerná rýchlosť vetra dosahuje hodnoty 2 m.s⁻¹, zastúpenie bezvetria je 23%.

Tabuľka č. 2 - Klimatické ukazovatele v obci Bajany

klimatické ukazovatele	hodnota
priemerná ročná teplota	10 °C
priemerná teplota v januári	-3 °C
priemerná teplota v júli	19 °C
ročný úhrn zrážok	500 až 700 mm
priemerná rýchlosť vetra	2 m.s ⁻¹
počet letných dní	59
počet mrazových dní	105
počet vykurovacích dní	210 až 220
počet dní so snehovou pokrývkou	60

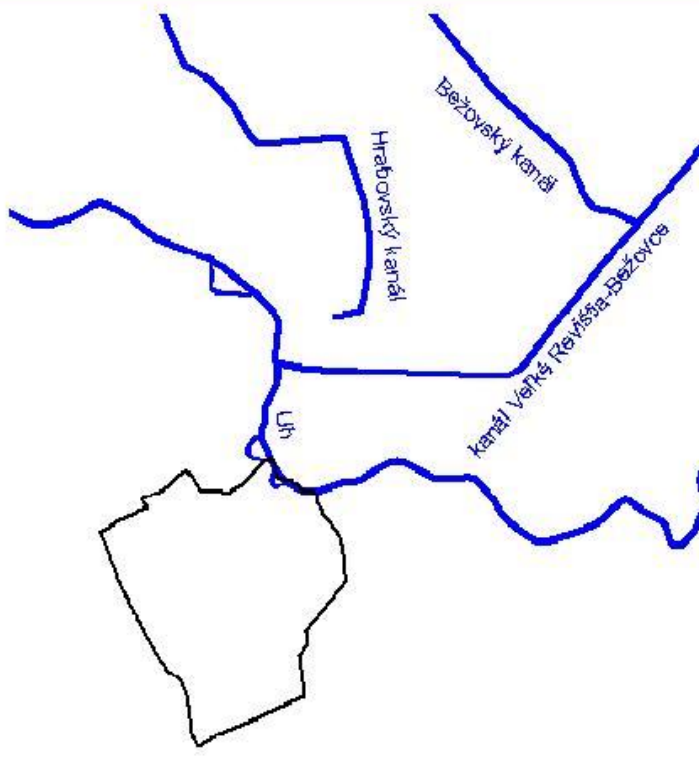
Zdroj: Atlas krajiny Slovenskej republiky 2002

3.5 HYDROLOGICKÉ POMERY

Katastrálne územie obce Bajany je odvodňované riekou Uh. V katastri ležia aj mŕtve ramená rieky.

Uh pramení na území Ukrajiny. Dĺžku toku má 127 km, na našom území 21 km. Plocha povodia je 2 791 km², z toho u nás 792 km². Dlhodobý priemerný prietok v Lekárovciach je 33 m³. s⁻¹.

Obrázok č. 5 - Hydrologická situácia katastrálneho územia obce Bajany

Zdroj: Atlas krajiny Slovenskej republiky 2002

Podzemné vody sa viažu na štrky a piesky riečnych nív, terás a náplavových kužeľov. Východoslovenská rovina, ktorej súčasťou je i kataster obce Bajany, patrí medzi významné slovenské vodohospodárske oblasti s podzemnými vodami v riečnych sedimentoch.

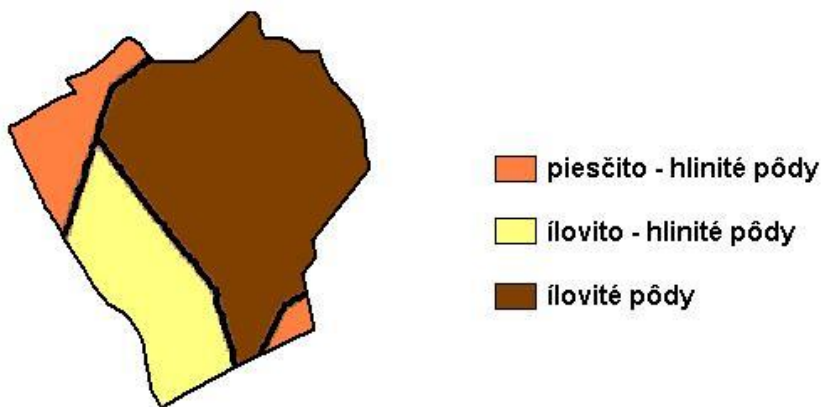
3.6 PÔDNE POMERY

Na vznik a vývoj pôdy pôsobili a pôsobia všetky zložky fyzickogeografickej sféry. Pestrá diferenciacia prírodných zložiek, pôsobiacich na priestorové rozloženie pôd na území Slovenska spôsobuje pestrú mozaiku pôdnej pokrývky. Pôdy na Slovensku delíme na :

- pôdne druhy
- pôdne typy

Pôdne druhy sa určujú na základe obsahu organických a minerálnych látok, charakteru a veľkosti zrnitostných častíc a podľa zastúpenia jednotlivých frakcií jemnozeme. Na území obce Bajany sú zastúpené piesčito-hlinité, ílovito-hlinité a ílovité pôdy. Piesčito-hlinité a ílovito-hlinité sú stredne ťažké pôdy, majú najlepšie vlastnosti na obrábanie a pre úrodnosť. Sú primerane prevzdušnené a majú priaznivý vodný režim, ktorý umožňuje rastlinám čerpať živiny z pôdneho roztoku. Väčšiu časť katastra však zaberajú ílovité, ťažké pôdy. Vo všeobecnosti majú zlé fyzikálne vlastnosti na obrábanie a úrodnosť. Za sucha znižujú svoj objem, tvrdnú a vytvárajú sa v nich pukliny. Za vlhka zväčšujú svoj objem, zlievajú sa a sú lepkavé. Ťažko sa preto obrábajú. Majú nepriaznivý vodný a vzdušný režim, preto sa ich úrodnosť zlepšuje predovšetkým hlbokým a častým kyprením.

Obrázok č. 6 - Pôdne druhy na území katastra obce Bajany

Zdroj: Atlas krajiny Slovenskej republiky 2002

Pôdne typy možno rozdeliť do dvoch základných modelov: zonálneho a azonálneho.

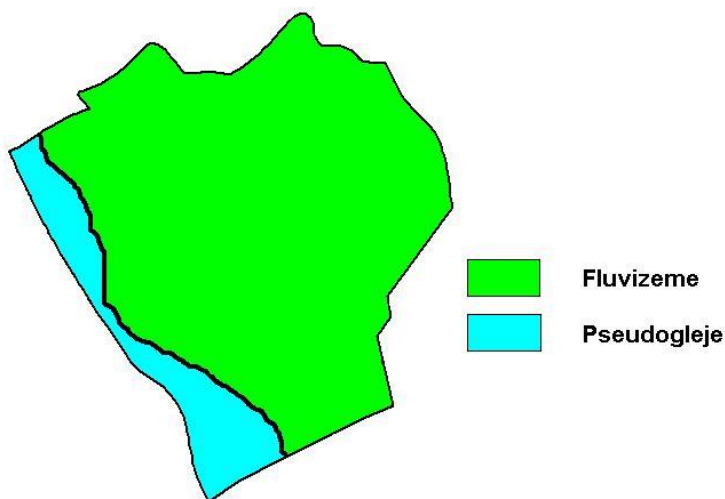
Z hľadiska zonálnosti možno u nás rozlíšiť prejavy predhorskej a výškovej zonálnosti. S narastajúcou nadmorskou výškou, resp. s približovaním sa k pohoriu dochádza predovšetkým ku klimatickým zmenám. Zvyšuje sa zrážkový úhrn, znižujú sa teploty a výpar. To podmieňuje rozrôznenie vodného režimu, ktorý najvýraznejšie pôsobil pri utváraní pôdných typov.

Zo zonálnych pôdných typov nachádzame v západnej časti katastra Baján pseudogleje. Výskyt tohto pôdneho typu je však čiastočne podmienený azonálnym činiteľom, ktorým je nepriepustný podklad. Nepriepustná, alebo slabo priepustná vrstva spôsobuje periodické prevlhčovanie časti pôdnej masy, ktoré je počas roka vystriedané v kratšom letnom období

vysychaním. Takto dochádza k procesu oglejovania povrchovou vodou, keď prebiehajú redukčné procesy. Prejavujú sa svetlosivými jazykmi a škvrnami, ktoré sa striedajú s hrdzavohnedými oxidovanými partiami (mramorované pôdy). Pseudogleje sa vyznačujú relatívne menšou úrodnosťou. Treba ich meliorovať a prevzdušňovať. Sú vhodnejšie pre les, lúky a pasienky. Z poľnohospodárskych plodín sú vhodné na pestovanie ovsa a ďateliny lúčnej.

Dominantné postavenie v rámci rozlohy katastrálneho územia obce Bajany majú azonálne fluvizeme. Vytvorili sa na holocénnych aluviálnych sedimentoch riek a väčších potokov. Pôdotvorným procesom bolo hlavne hromadenie humusu, prerušované záplavami riek a sedimentáciou povodňového materiálu. Úrodnosť fluvizemí sa veľmi mení v závislosti od podložia. Od miesta k miestu majú inú textúru, chemizmus, hydrologické pomery, a tým i vhodnosť na pestovanie plodín. Často sú obrábané a pestujú sa na nich obilniny (pšenica, jačmeň), technické plodiny, okopaniny a krmoviny. Využívané sú aj ako lúky, pasienky.

Obrázok č. 7 - Pôdne typy na území katastra obce Bajany

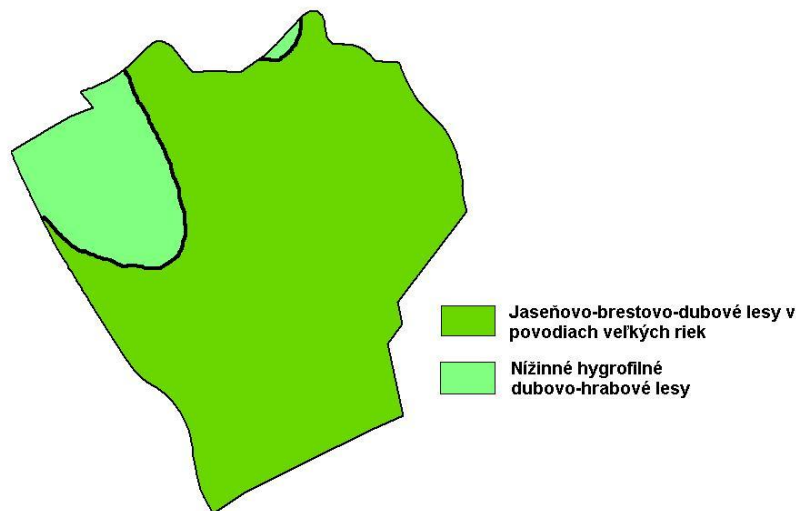
Zdroj: Atlas krajiny Slovenskej republiky 2002

3.7 RASTLINSTVO A ŽIVOČÍŠTVO

Podľa fyto geograficko – vegetačného členenia od Plesníka patrí územie katastra obce Bajany do Kapušianskych pláňav, ktoré sú okresom rovinnéj oblasti. Rovinná oblasť je súčasťou nízkej podzóny, ktorá je súčasťou dubovej zóny.

Potenciálna prirodzená vegetácia je výrazom súčasného ekologického potenciálu krajiny. Zobrazuje prirodzené rastlinstvo, ktoré by sa v budúcnosti postupne vytvorilo, keby človek prestal vegetačný kryt svojou činnosťou ovplyvňovať.

Obrázok č. 8 - Potenciálna prirodzená vegetácia rozlíšená v katastrálnom území obce Bajany

Zdroj: Atlas krajiny Slovenskej republiky 2002

Jaseňovo-brestovo-dubové lesy v povodiach veľkých riek sa viažu na vyššie a relatívne suchšie plochy nív a nízkych terás, mimo dosahu pravidelných záplav.

V stromovom poschodí sú hlavnými drevinami: jaseň úzkolistý (*Fraxinus angustifolia*), bresty (*Ulmus carpinifolia* a *U. effusa*) a dub letný (*Quercus robur*).

Bylinné poschodie má pestré zloženie: čarovník parížsky (*Circea lutetiana*), pľúcnik lekársky (*Pulmonaria officinalis*), konvalinka voňavá (*Convallaria majalis*), čermeľ hájny (*Melampyrum nemorosum*), cesnačka lekárská (*Alliaria officinalis*), kozia noha hostcova (*Aegopodium podagraria*), brečtan popínavý (*Hedera helix*), mrvica lesná (*Brychypodium silvaticum*). Na niektorých miestach sú hojne zastúpené ostrice: ostrica pľuzgierkatá (*Carex vesicaria*), o. pobrežná (*C. riparia*), o. ostrá (*C. acutiformis*), o. štíhla (*C. gracilis*).

Nížinné hygrofilné dubovo-hrabové lesy sú charakteristické pre nižšie polohy, sú podmienené piesočnatými a štrkovitými tret'ohornými a štvrtohornými terasami, pokrytými sprašovými hlinami alebo náplavové kužele, kde nahrádzajú karpatské dubovo-hrabové lesy.

Pre stromové poschodie sú typické: dub letný (*Quercus robur*), dub cerový (*Quercus cerris*), hrab (*Carpinus betulus*), brest hrabolitý (*Ulmus carpinifolia*).

V dubovom lese je dostatok svetla na vývoj krovinatého a bylinného poschodia. V krovinatom poschodí sa najčastejšie vyskytuje vtáčí zob (*Ligustrum vulgare*), driev (*Cornus mas*), lieska obyčajná (*Corylus avellana*).

Z bohato zastúpených bylín sú typické: prvosienka jarná (*Primula veris*), nátržník biely (*Potentilla alba*), ostrica chlpatá (*Carex pilosa*).

Vegetácia nachádzajúca sa na posudzovanom území v súčasnosti sa od potenciálnej vegetácie značne líši. Na územie katastra nezasahujú žiadne z vyššie uvedených lesov. Časť katastra tvoria zastavané plochy a vegetačnú pokrývku tvoria polia, lúky a pasienky.

Územie Slovenska sa podľa Čepeláka delí na dva základné živočíšne regióny karpát a vnútrokarpatských zníženín. Katastrálne územie Bajan patrí podľa tohto členenia do Potiského okrsku Juhoslovenského obvodu, ktorý patrí do Panónskej oblasti regiónu Vnútrokarpatských zníženín.

Iné členenie na základe terestrického biocyklu uvádza Jadlička a Kalivodová. Podľa uvedeného členenia spadá územie obce Bajany do panónskeho úseku provincie stepí.

Analyzované územie má málo členitý reliéf a pomerne rovnakú vegetačnú pokrývku, čo sa odráža i na faune žijúcej na tomto území. Zo základných živočíšnych spoločenstiev možno na území obce Bajany nájsť zástupcov nasledujúcich troch spoločenstiev:

Živočíšne spoločenstvo polí a lúk reprezentujú najmä druhy, ktoré pôvodne obývali stepi. Oproti pôvodnému prostrediu však dochádza k striedaniu kultúr a silným zásahom človeka. Je to predovšetkým chemizácia poľnohospodárskej výroby, vyrušovanie, ohrozovanie a priame mechanické ničenie živočíchov pri poľnohospodárskych prácach. Živočíchy sú prispôbené prostrediu svojou prevažne sivohnedou farbou: jarabica poľná, prepelica poľná, bažant poľovný. Z hlodavcov sú typické zajac poľný, chrček roľný.

Živočíšne spoločenstvo vôd, močiarov a brehov predstavuje veľa druhov, ktoré buď celý svoj život a ontologický vývoj prežívajú vo vode (ryby, žaby) alebo opúšťajú vodné prostredie len v dospelosti (mlok) a veľa ďalších využíva vodné prostredie a jeho okolie na získavanie potravy, hniezdenie (kačice, volavky).

Živočíšne spoločenstvo ľudských sídlisk predstavuje skupinu živočíchov, ktoré pôvodne žili v iných podmienkach a prispôbili sa človeku, jeho zariadeniam a aktivitám. Je možné ich zaradiť do troch základných skupín:

1. živočíchy, ktoré u človeka a v jeho hospodárstve hľadajú predovšetkým potravu (myš domová, potkan obyčajný),
2. živočíchy, ktoré vyhľadávajú ľudské obydlia a hospodárske budovy predovšetkým ako hniezdiská,
3. živočíchy, ktoré sa špeciálne neviažu ani na výživu a ani na hniezdenie, ale vyskytujú sa v budovách a okolí (užovka obyčajná, jež obyčajný).

– OCHRANA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

Ochrana prírody a krajiny zaberá široký okruh otázok, ktorými sa dnes u nás, tak ako i vo svete zaoberá veľa odborníkov. Cieľ ochrany prírody a krajiny spočíva v predchádzaní, obmedzovaní, resp. odstraňovaní zásahov, ktoré ohrozujú, poškodzujú a ničia podmienky a formy života, prírodné dedičstvo, estetický vzhľad krajiny a znižujú jej ekologickú stabilitu.

ochrana vôd

Na zabezpečenie ochrany podzemných a povrchových vôd je potrebné všetky objekty napojiť na kanalizačnú sieť. Budovanie kanalizačnej siete pripojenej na čistiareň odpadových vôd v obci prebieha v súčasnej dobe.

Územie obce Bajany nespadá do žiadnej chránenej vodohospodárskej oblasti. V blízkosti obce sa však nachádzajú pásma 2. stupňa hygienickej ochrany podzemných vôd.

ochrana ovzdušia

Kvalita ovzdušia na území obce Bajany nie je v súčasnosti ovplyvňovaná výrazným znečisťovateľom. Za objekty znečistenia možno považovať dopravné prostriedky využívajúce miestne cestné komunikácie. Ďalším zdrojom znečistenia môže byť individuálne vykurovanie objektov bývania. V minulosti sa však na znečisťovaní ovzdušia obce výrazne podieľala Elektráreň Vojany. Po zmene vlastníctva elektrárne pristupujú k zmene štruktúry topenia na fluidné, a tým sa ich negatívny vplyv na životné prostredie výrazne znižuje.

ochrana pôdy

Ochrana pôdy je právne zabezpečovaná zákonom č. 220/2004 Z. z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy . Pôda je súčasťou poľnohospodárskeho a lesného pôdneho fondu. V súčasnosti sa orná pôda v katastrálnom území obce Bajany vyskytuje vo väčšej miere. Ide o pôdy so strednou bonitou, ktoré nepatria k chránenej poľnohospodárskej pôde v zmysle spomínaného zákona.

ochrana zelene

Zeleň v intraviláne obce je možné definovať v troch bodoch: verejná zeleň a zeleň v okolí objektov občianskej vybavenosti, hospodárskych dvorov a objektov, zeleň prislúchajúca objektom individuálnej bytovej výstavby a pietna zeleň v areáli a okolí cintorínov. V obci sa vyskytujú chránené bledule a pagaštan konský.

odpadové hospodárstvo

Obec je producentom komunálneho odpadu, ktorého pôvodcami sú občania obce. Z hľadiska druhového zloženia prevláda domový odpad, objemový odpad, odpady zo septikov a odpady zo zelene. V obci prebieha aj separácia odpadu.

Tabuľka č. 3 - Správa komunálneho odpadu v obci Bajany

Odpad	Množstvo odpadu v t
množstvo odpadu (t)	42
využívaný odpad (t)	0
zneškodňovaný odpad (t)	41

Zdroj: ŠÚ SR

4 INFRAŠTRUKTÚRA OBCE

Infraštruktúrou obce sa rozumie základné vybavenie obce rozvodmi, ktoré zabezpečujú distribúciu elektrickej energie, plynu, vody, tepla, taktiež dopravné a komunikačné siete i kanalizáciu.

4.1 DOPRAVNÁ INFRAŠTRUKTÚRA

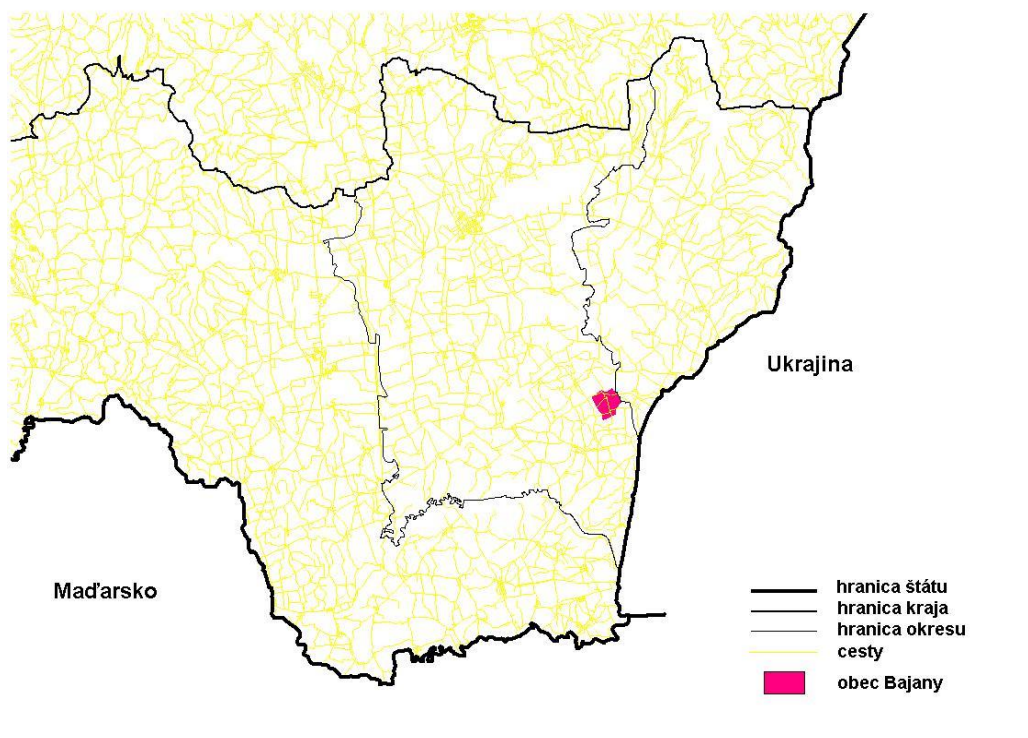
– cestná doprava

Katastrom obce Bajany prechádzajú cesty III. triedy (5 km) a IV. triedy (8 km). Cesta III. triedy číslo 555 umožňuje napojenie na cestu I. triedy E 50 spájajúcu Košice a ukrajinský Užhorod, ktorá prechádza asi 27 km severne od Bajan. Súčasťou cestnej siete nie sú žiadne premostenia, nakoľko rieka Uh preteká len na malom úseku pozdĺž severovýchodnej hranice katastra.

Podľa zámerov Vyššieho územného celku Košického kraja sa plánuje výstavba vysokorýchlostnej trate, ktorá by viedla katastrom obce Bajany. Keďže obec leží približne kilometer od ukrajinskej hranice rovnako tak existuje zámer obce, aby ona bola poslednou zástavkou na území Slovenskej republiky. Trať má viesť z Bratislavy, cez Užhorod až do Moskvy.

V obci nie sú vybudované chodníky pre chodcov, ani pre cyklistov.

Obrázok č. 9 - Poloha obce Bajany vzhľadom na cestnú sieť SR

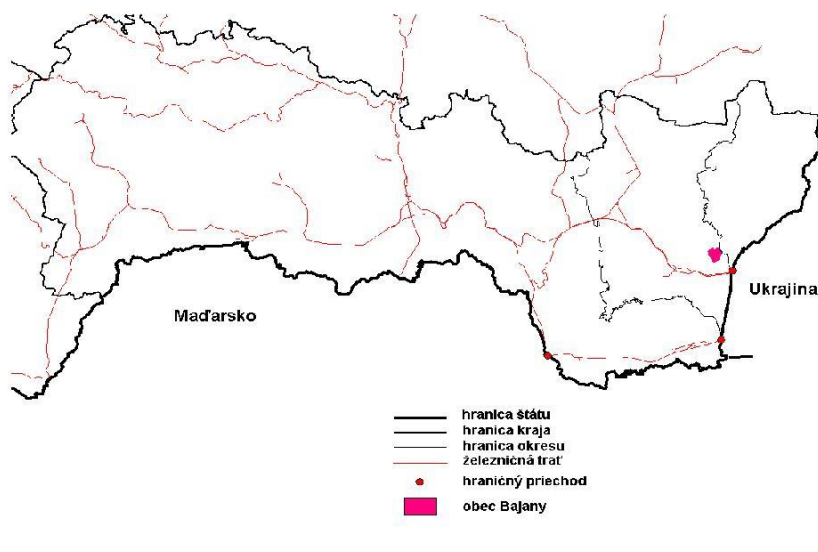

Zdroj: Atlas krajiny Slovenskej republiky 2002

— železničná doprava

V katastrálnom území obce Bajany nie je zriadená železničná stanica. Najbližšia železničná stanica sa nachádza v obci Veľké Kapušany vzdialenej 11 km. Ide o vedľajšiu železničnú trať, ktorá však spája mestá Trebišov a Michalovce s ukrajinským mestom Užhorod. Najbližšia nákladná železničná stanica je situovaná v susednej obci Maťovské Vojkovce (7 km).

Obrázok č. 10 - Poloha obce vzhľadom na železničnú sieť SR

Zdroj: Atlas krajiny Slovenskej republiky 2002

– letecká doprava

V obci Bajany sa zariadenie na prevádzku leteckej dopravy nenachádza. Najbližšie letiská sa nachádzajú v blízkosti Veľkých Kapušian (13 km) a Palína (14 km). Ide však len o letiská využívané na športové, prípadne na poľnohospodárske účely. Letisko na prepravu osôb štátneho i medzinárodného významu sa nachádza v krajskom meste Košice.

Význam a výkon letiska v Košiciach postupne narastá, o čom svedčí predovšetkým nárast prepravených ton a nárast počtu prepravených osôb. V minulom roku bránami letiska prešlo približne 340 tis. osôb. Maximálna kapacita letiska je pritom až 700 tis. ľudí. V súčasnosti letisko disponuje dvoma odbavovacími plochami, jedna je určená pre pravidelné prípadne charterové linky a tá druhá pre všeobecné letectvo. Pri oboch plochách je celkom 8 stanovísk. Tento stav však so stúpajúcou tendenciou nárastu prepravených výkonov nepostačuje a v blízkej dobe sa plánuje rozšírenie kapacít. Letisko Košice disponuje so vzletovou a pristávacou dráhou v dĺžke 3 100 m a siedmimi rolovacími dráhami v dĺžkach:

- A, Z 23 m + 7,5 m zosilnené bočné pásy
- B 12 m
- C 18 m
- 1. E, F, J 18 m – 22,5 m

Tabuľka č. 4 - Technické parametre letiska Košice

poloha letiska	48° 39' 47'' s.g.š. 21° 14' 286'' v.g.d.
nadmorská výška	230 m.n.m.
prevádzková doba	24 hod.
vzletové a pristávacie dráhy	04-22: 2 900m dlhá a 60m široká, cemento-betónový povrch, 3 100m dlhá x 45m široká, asfaltový povrch,
počet vybavovacej plôch	2
kapacita terminálu	700 tis. cestujúcich ročne
požiarna kategória letiska	6

zdroj: letisko Košice

– TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA

Pod pojmom technická infraštruktúra rozumieme infraštruktúru podporujúcu rozvoj regiónu a zohľadňujúcu rast kvality životného prostredia. Na popisovanom území je vybavenosť obcí technickou infraštruktúrou na rôznej úrovni.

Katastrom obce prechádza vedenie vysokého napätia a obec je elektrifikovaná na 100 %. Na katastrálnom území obce sa nachádzajú tri trafostanice. Elektrické rozvody a rozvody verejného osvetlenia sú riešené vzdušnými rozvodmi. Verejné osvetlenie je v obci zabezpečované 58 rovnomerne rozloženým lampami.

Od roku 1994 je v obci zabezpečený rozvod plynu na 100 % a nachádzajú sa tu 3 regulačné stanice zemného plynu. Všetky domácnosti obce využívali na vykurovanie práve plyn. Po zvyšovaní cien plynu však v obci môžeme sledovať postupný prechod na vykurovanie tuhými palivami.

Zásobovanie pitnou vodou je v obci zabezpečené verejným vodovodom, ktorý je občanom k dispozícii od roku 1989. Do roku 2005 bolo na vodovod pripojených 115 domácností, v roku 2006 sa ich počet zvýšil na 118.

Kanalizácia obce je v súčasnosti v štádiu budovania. Zatiaľ je vybudovaných asi 95 % kanalizácie. Ukončenie prác je naplánované na október 2007.

V obci nie sú televízne ani rozhlasové vykryvače. Telekomunikačné služby zabezpečuje služba T-com. Na katastrálnom území obce sa nachádza vykryvač signálu Orange. Na tento istý vykryvač si Ministerstvo vnútra zriadilo signál pre Schengenskú hranicu. Okrem Orangu je obec pokrytá aj signálom operátora T-mobile.

4.3 SOCIÁLNA INFRAŠTRUKTÚRA

– domový a bytový fond

Jednou zo základných ľudských potrieb je bývanie, ktoré sa každý snaží zabezpečiť na úrovni adekvátnej celkovému stupňu sociálno-ekonomického rozvoja spoločnosti.

Väčšina obytných domov bola v obci vystavaná v 60. a 70. rokoch 20. storočia. Rovnako tak bola vystavaná aj väčšina hospodárskych budov a tiež aj budov a stavieb obce.

Údaje pre spracovanie tejto podkapitoly boli prevzaté a vygenerované zo sčítania obyvateľov z roku 2001.

Tabuľka č. 5 - Prehľad stavu domového fondu v obci Bajany

Obec		
Bajany	158	8

Zdroj: SODB 2001

4.3.2 školstvo

Na základe zákona č. 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky s účinnosťou od 1. 7. 2002 prešli materské školy, základné školy a základné umelecké školy do zriaďovateľskej pôsobnosti obcí a miest.

Predškolská výchova v obci je zabezpečovaná materskou školou. V školskom roku 2006/2007 navštevovalo materskú školu 15 detí. Z toho jedno 2-ročné dieťa, päť 3 - 4 ročných detí, štyri 4-5ročné deti a päť detí vo veku 5 – 6 rokov.

Poslaním materskej školy je dopĺňať rodinnú výchovu o výchovno-vzdelávaciu činnosť s využitím aktivizujúcich inovačných metód a foriem práce s rešpektovaním princípov Deklarácie práv dieťaťa v duchu tvorivo humanistickej výchovy.

Základná školská dochádzka sa realizuje taktiež priamo v obci na základnej škole. Až do roku 2006 fungovali v rámci každého ročníka dve triedy, v spomínanom roku 2006 však ich počet klesol na jednu. Jedná sa o malotriedku, t. zn. 1. a 4. ročník sa vyučujú spolu. Škola je elokovaným pracoviskom ZŠ Pavlovce nad Uhom.

4.3.3 zdravotníctvo a sociálna pomoc

V obci Bajany nie je poskytovaná obyvateľom žiadna zdravotná starostlivosť nakoľko v obci nie je zriadené žiadne zdravotné stredisko ani ambulancia. Taktiež sa v obci nenachádza lekáreň ani výdajňa liekov a zdravotníckeho materiálu. Obvodný lekár pre obyvateľov obce sídli v Bežovciach, prípadne časť obyvateľov navštevuje lekára v Lekárovcich. Zubný lekár je k dispozícii v Bežovciach a Pavlovciach nad Uhom. Časť obyvateľov využíva zdravotnícke služby poskytované lekárom, ktorého stanovil zamestnávateľ.

Opatrovateľskú službu v obci Bajany od roku 2001 až do súčasnosti poskytujú dve osoby a užívateľmi sociálnych služieb sú taktiež dve osoby. Osoby poskytujúce sociálnu starostlivosť sú platené, okrem toho ešte existujú dobrovoľníci v poskytovaní sociálnych služieb. Na poskytovanie sociálnych služieb bolo každoročne vynaložených 110 tis. Sk.

– šport

V obci Bajany funguje futbalové družstvo pod záštitou Obecného úradu Bajany. V súčasnosti má 28 stálych členov.

Potrebám športového vyžitia obyvateľov obce slúži futbalové ihrisko uvedené do prevádzky v roku 1985. V roku 2004 bol v obci zriadený Fitness klub.

– kultúra

Ako jediná kultúrna inštitúcia obyvateľom obce Bajany slúži od roku 1975 Kultúrny dom, ktorý bol v roku 2005 zrekonštruovaný.

V obci sa pravidelne konajú dve podujatia:

Každých päť rokov sa konajú Oslavy výročia založenia obce. Naposledy sa toto podujatie uskutočnilo v roku 2005 pri príležitosti 835. výročia založenia obce.

Každoročne sa v Bajanoch konajú oslavy Dňa obce. V roku 2007 sa táto akcia konala v mesiaci august.

5 OBYVATEĽSTVO

Pod obyvateľstvom rozumieme súhrn všetkých ľudí nachádzajúci sa na určitom mieste v určitom okamihu zisťovaný podľa rôznych hľadísk (bydliska, prítomnosti na danom mieste a pod.). Výskumom obyvateľstva sa okrem iných zaoberá aj demografia. Je to spoločenská veda, ktorá na základe štatistických údajov skúma počet, štruktúru a pohyb obyvateľstva. Skúma tiež zmeny vo vekovej, sociálnej a ekonomickej skladbe obyvateľstva, jeho zoskupovanie v závislosti od jeho prirodzeného a mechanického pohybu.

V našom prípade budeme obyvateľov obce Bajany analyzovať z hľadiska vekovej, národnostnej, náboženskej štruktúry a tiež aj podľa ekonomickej aktivity a podľa vzdelanostnej štruktúry nezamestnaných.

5.1 DEMOGRAFICKÝ VÝVOJ

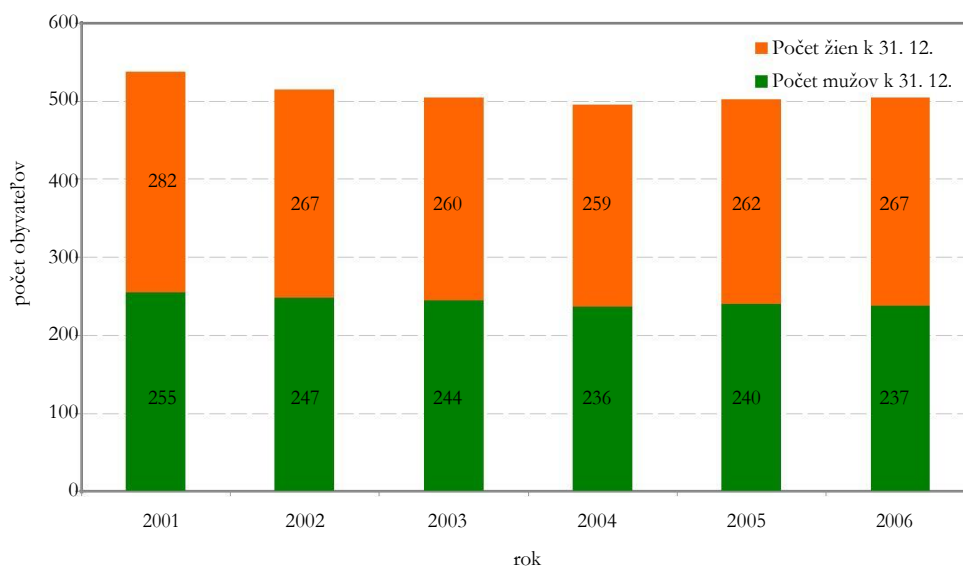
Dynamiku obyvateľstva možno hodnotiť na základe množstva rozličných kritérií, pre všeobecné zhodnotenie dynamiky obyvateľstva sa však najčastejšie používajú tri základné typy pohybu obyvateľstva:

prirodzený pohyb je výsledkom prirodzeného rozmnožovania vyjadruje sa rozdielom medzi narodenými a zomrelými,

sociálno-ekonomický pohyb je následkom sociálno-právnych zmien týkajúcich sa významných demografických charakteristík ako je zmena povolania, zmena rodinného stavu, úrovne vzdelania,

mechanický pohyb zahŕňa všetky priestorové presuny obyvateľstva.

Graf č. 1 - Štruktúra obyvateľov podľa pohlavia

Zdroj: ŠÚ SR Košice

Z hľadiska prirodzeného pohybu obyvateľstva zaznamenala obec Bajany za posledných šesť rokov, okrem roku 2005, úbytok obyvateľstva. Úbytok v obci sa však nesleduje len za

posledných šesť rokov, ale o postupnom úbytku môžeme hovoriť už od roku 1989. Ako vyplýva z vyššie uvedenej definície prirodzeného pohybu, v obci zomrelo viac ľudí ako sa narodilo. Na rozdiel od prirodzeného pohybu, mechanický pohyb začína v posledných rokoch nadobúdať optimistické hodnoty. Veľmi významné sú migračné prírastky v posledných dvoch rokoch, čo ovplyvnilo i celkový pohyb obyvateľstva, ktorý je definovaný ako súčet prirodzeného a mechanického pohybu obyvateľstva. Výsledkom týchto pohybov je celkový prírastok prejavujúci sa na počte obyvateľov obce Bajany. V konečnom dôsledku možno zhodnotiť, že na raste počtu obyvateľov obce sa podieľa predovšetkým mechanický pohyb. Po úplnom dobudovaní kanalizácie bude obec disponovať s kompletnou technickou infraštruktúrou a aj vzhľadom na blízkosť okresného mesta Michalovce a mesta Veľké Kapušany sa preto stáva atraktívnou lokalitou na bývanie a pre mladých ľudí s rodinami.

Sociálne – ekonomický pohyb z hľadiska zmeny rodinného stavu dosahuje pri porovnaní jednotlivých rokov kolísavé hodnoty. Sobáše boli zaznamenané v rokoch 2001, 2004 a 2006 v počtoch 3, 3 a 4. Naopak rozvodovosť má v rokoch 2003 až 2005 stálu hodnotu. V tomto období došlo k trom rozvodom.

Tabuľka č. 6 - Dynamika obyvateľstva obce Bajany

dynamika obyvateľstva	2001	2002	2003	2004	2005	2006
celkový prirodzený pohyb	-5	-2	-2	-2	1	-4
celkový mechanický pohyb	4	-21	-8	-7	6	6
celkový pohyb obyvateľstva	-1	-23	-10	-9	7	2

Zdroj: ŠÚ SR Košice

5.2 VEKOVÁ ŠTRUKTÚRA OBYVATEĽSTVA

Pri hodnotení vekovej štruktúry obyvateľstva sa často siaha po zhodnotení tejto štruktúry za pomoci biologických vekových kategórií. Z tohto pohľadu má v obci 58,13 % zastúpenie obyvateľstvo spadajúce svojim vekom do kategórie produktívneho veku (z toho 51,54 % mužov a 48,46 % žien). Rozdielny podiel z celkového počtu zastupujú obyvatelia v predproduktívnom veku (15,28 %, z toho 48,05 % mužov a 51,95 % žien) a v poproduktívnom veku (26,59 %, z toho 36,57 % mužov a 63,43 % žien).

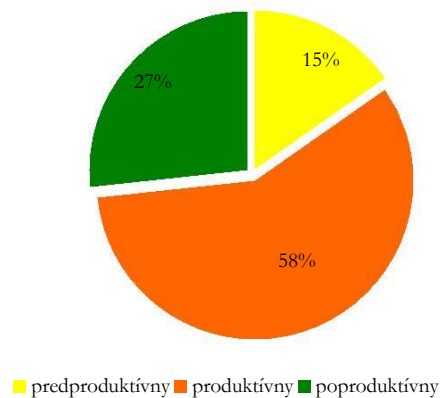
Tabuľka č. 7 - Dynamika obyvateľstva obce Bajany (v %)

Obec	predproduktívny vek			produktívny vek			poproduktívny vek		
	spolu	z toho		spolu	z toho		spolu	z toho	
		muži	ženy		muži	ženy		muži	ženy
Bajany	15,28	48,05	51,95	58,13	51,54	48,46	26,59	36,57	63,43

Zdroj: ŠÚ SR Košice

Veková štruktúra obyvateľstva obce Bajany je priaznivá. Nadpolovičnú väčšinu všetkých obyvateľov obce tvorí obyvateľstvo v produktívnom veku. Pri porovnaní skupiny obyvateľstva v produktívnom a poproduktívnom veku jednoznačne prevláda skupina obyvateľstva v produktívnom veku. Z toho vyplýva, že z hľadiska vekovej štruktúry sú podmienky pre reprodukciu obyvateľstva veľmi priaznivé. Podiely obyvateľstva v daných vekových biologických kategóriách sa od celoslovenského meradla odlišujú len minimálne (SR: predproduktívny vek – 17,9 %, produktívny vek – 58,1 %, poproduktívny vek – 23 %).

Graf č. 2 - Biologické vekové kategórie obyvateľov obce Bajany

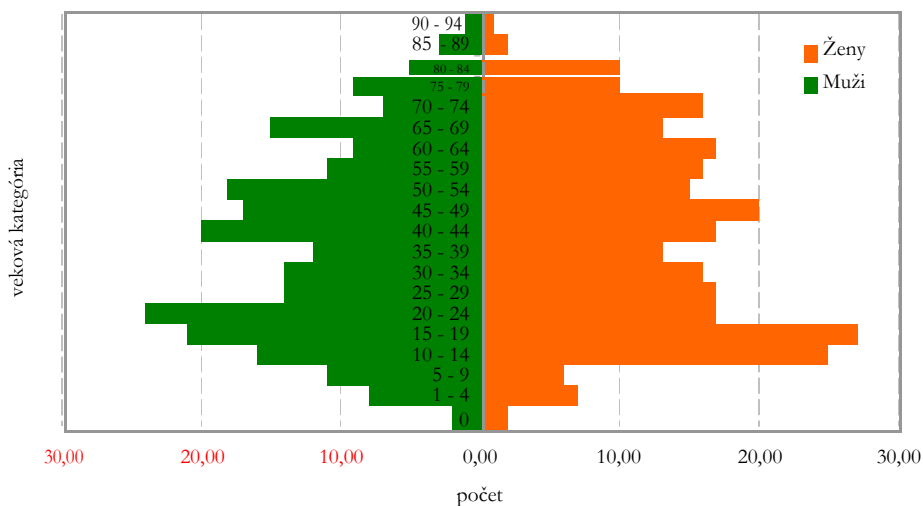

Zdroj: ŠÚ SR Košice

Aj na vekovej štruktúre obce Bajany možno pozorovať platnosť všeobecných demografických zákonitostí. Väčšinou je všeobecne platné, že sa rodí viac chlapcov ako dievčat, čo možno sledovať i v najnižších vekových kategóriách obyvateľstva obce Bajany. Naopak pre najvyššie vekové kategórie obyvateľstva, spravidla pre tie, ktoré tvoria biologickú skupinu poproduktívneho veku, je charakteristická mužská nadúmrtnosť. Tento jav možno sledovať u obyvateľstva nad 55 rokov.

Rozdiely medzi mužmi a ženami možno demonštrovať i na priemernom veku obyvateľstva. Priemerný vek v obci Bajany je 40,36 rokov. Zatiaľ čo u žien tento ukazovateľ dosahuje hodnotu 41,37 rokov, u mužov je o dva roky nižší (39,22 rokov). V porovnaní s celoslovenským priemerom (36,82 rokov) je priemerný vek v Bajanoch takmer o štyri roky vyšší.

Graf č. 3 - Štruktúra obyvateľov obce Bajany podľa pohlavia a veku

Zdroj: ŠÚ SR Košice

5.3 VZDELANOSTNÁ ŠTRUKTÚRA OBYVATEĽSTVA

Vzdelanosťou štruktúrou sa rozumie dosiahnutý stupeň vzdelania. Vzdelanosť štruktúra je najmenej porovnateľná štruktúra obyvateľstva a to ako medzištátne tak aj vnútroštátne (historicky). V minulosti v našej krajine, i dnes prebiehajú rôzne zmeny v systéme školstva. Napriek tomu je možné konštatovať, že vzdelanosť úroveň obyvateľov narastá.

Tabuľka č. 8 - Štruktúra obyvateľstva obce Bajany podľa vzdelania

najvyšší skončený stupeň							SR
	muži		ženy		spolu		
základné	59	23	100	36	159	30	21,1
učňovské (bez maturity)	54	21	34	12	88	16	19,7
stredné odborné (bez maturity)	29	11	14	5	43	8	3,8
úplné stredné učňovské (s maturitou)	12	5	6	2	18	3	25,6
úplné stredné odborné (s maturitou)	28	11	45	16	73	13	
úplné stredné všeobecné	3	1	17	6	20	4	
vysokoškolské bakalárske	0	0	0	0	0	0	0,3
vysokoškolské magisterské, inžinierske, doktorské	9	3	5	2	14	2	7,1
vysokoškolské doktorandské	1	0,4	0	0	1	0,2	0,4
vysokoškolské spolu	10	4	5	2	15	3	7,8
vysokoškolské podľa zamerania:							
– univerzitné	4	2	3	1	7	1	
– technické	3	1	1	0,4	4	0,7	
– ekonomické	1	0,4	0	0	1	0,2	
– poľnohospodárske	2	0,8	1	0,4	3	0,6	
– ostatné	0	0	0	0	0	0	
ostatní bez udania školského vzdelania	0	0	1	0,4	1	0,2	1,6
ostatní bez školského vzdelania	0	0	0	0	0	0	0,3
– deti do 16 rokov	59	23	58	21	117	22	20,1

Zdroj: SODB 2001

Podľa sčítania obyvateľstva domov a bytov v roku 2001 malo 30 % obyvateľov obce základné vzdelanie čo je o 9% viac ako je celoslovenský priemer (21,1 %). Z celkového počtu obyvateľov so základným vzdelaním tvoria ženy takmer 19 %. Učňovské vzdelanie bez maturity má 16 %, z toho 38 % žien. S odborným vzdelaním je 8 %, z toho 33 % žien a 67 % mužov. Úplné stredné vzdelanie má 21 % trvale bývajúcich obyvateľov. V čase sčítania obyvateľov v obci vysokoškolské bakalárske vzdelanie nemal žiadny obyvateľ. Dnes žijú v obci 3 obyvatelia (2 muži, 1 žena) s dosiahnutým vzdelaním – bakalár. Vysokoškolské inžinierske, magisterské a doktorské dosiahli 2 % obyvateľov, vysokoškolské doktorandské 1 obyvateľ. Bez školského vzdelania v roku 2001 nebol žiadny obyvateľ.

5.4 NÁRODNOSTNÁ A NÁBOŽENSKÁ ŠTRUKTÚRA OBYVATEĽSTVA

Národnostná štruktúra obce Bajany je výsledkom dlhodobého historického a spoločenského vývoja, v ktorom najdôležitejšie úlohy zohrávali: osídlenie územia našimi predkami – Slovanmi, kolonizácie a v neposlednom rade dlhoročné spolužitie v spoločnom československom štáte.

Podľa prehľadov Štatistického úradu Slovenskej republiky, ktoré sa konajú každoročne k 31. 12., žilo v obci 84 % obyvateľov slovenskej národnosti. Vo všeobecnosti možno povedať, že obec má dosť pestrú národnostnú štruktúru. Prítomnosť rómskej menšiny je podmienená všeobecnou koncentráciou Rómov vo východnej časti republiky. Zatiaľ čo prítomnosť maďarskej a ukrajinskej národnosti je ovplyvnená najmä polohou obce voči hraniciam Slovenskej republiky a štátov, kde tieto národnosti tvoria majoritný podiel.

Tabuľka č. 9 - Národnostná štruktúra obce Bajany

národnosť	počet
slovenská	424
maďarská	60
rómska	13
ukrajinská	3
ostatné, nezistené	2
spolu	502

Zdroj: ŠÚ SR 2005

V roku 2001 sa k rímskokatolíckej cirkvi hlásilo 42 % obyvateľov. Ďalšie cirkvi s vyšším počtom veriacich boli reformovaná kresťanská cirkev s 30 % zastúpením a gréckokatolícka cirkev s 21 % zastúpením. Zastúpenie ostatných cirkví ako aj obyvateľstvo bez vyznania a nezistení nebolo vyššie ako hodnota 1 %.

Tabuľka č. 10 - Náboženská štruktúra obce Bajany

náboženské vyznanie	počet
rímskokatolícka cirkev	226
gréckokatolícka cirkev	116
evanjelická cirkev augs. vyznania	1
reformovaná kresťanská cirkev	163
evanjelická cirkev metodistická	1
bratská jednota babtistov	2
Náboženská spoločnosť Jehovovi svedkovia	15
bez vyznania	7
nezistené	3
spolu	534

Zdroj: SODB 2001

5.5 ŠTRUKTÚRA OBYVATEĽSTVA PODĽA EKONOMICKEJ AKTIVITY

Z hľadiska hospodárstva je veľmi dôležitá ekonomická aktivita obyvateľstva. Podľa výsledkov zo sčítania bolo v obci 42,3 % ekonomicky aktívnych obyvateľov. Avšak 44,2 % z ekonomicky aktívnych obyvateľov odchádza do zamestnania mimo obce. Ich štruktúra podľa príslušnosti k jednotlivým odvetviam národného hospodárstva je uvedená v predchádzajúcej tabuľke.

Tabuľka č. 11 - Štruktúra EAO v obci Bajany

odvetvie hospodárstva	ekonomicky aktívne osoby				
	muži	ženy	spolu	spolu za sektor NH	z toho odchádza do zamestnania
poľnohospodárstvo, poľovníctvo a súvisiace služby	19	9	28		4
lesníctvo, ťažba dreva a pridružené služby	-	-	-	28	-
rybolov, chov rýb	-	-	-		-
ťažba nerastných surovín	2	0	2		2
priemyselná výroba	7	15	22	56	12
výroba a rozvod elektriny, plynu a vody	14	0	14		11
stavebníctvo	17	1	18		10
veľkoobchod a maloobchod, oprava motorových vozidiel, motocyklov a spotrebného tovaru	4	12	16		10
hotely a reštaurácie	2	2	4		2
doprava, skladovanie a spoje	7	5	12		11
peňažníctvo a poisťovníctvo	0	1	1		1
nehnuteľností, prenájom a obchodné služby, výskum a vývoj	2	3	5	92	2
verejná správa a obrana, povinné sociálne zabezpečenie	12	13	25		6
školský	3	12	15		12
zdravotníctvo a sociálna starostlivosť	2	11	13		11
ostatné verejné, sociálne a osobné služby	0	1	1		1
súkromné domácnosti s domácim personálom	-	-	-		-
exteritoriálne organizácie a združenia	-	-	-		-
EAO bez udania odvetví	27	23	50		5
spolu	118	108	226		100

Zdroj: SODB 2001

6 HOSPODÁRSTVO

Hospodárska činnosť je základným prejavom ekonomickej aktivity ľudí. Zahŕňa druhy spoločensko-ekonomických činností daných spoločenskou deľbou práce. Hospodárstvo je súhrnom sektorov, odvetví a činností (aj práca), ktoré vznikli historickým vývojom a sú prepojené deľbou práce. Je zložitý, mnohotvárný, mnohostranný a mnohoväzbový, neustále sa rozvíjajúci systém skladajúci sa z mnoho subsystémov, ktoré sú spojené v jeden celok. Je to rozvíjajúci sa dynamický a otvorený systém so špecifickými vlastnosťami (správanie a štruktúra systému).

6.1 HOSPODÁRENIE OBCE

K 31. 12. 2006 obec disponovala hmotným majetkom v celkovej hodnote 9 824 000 Sk, pozemkami v celkovej hodnote 77 000 Sk a stavbami v celkovej hodnote 5 129 000 Sk. Medzi zariadenia a stavby, ktoré obec vlastní patria obecný úrad, materská škola, základná škola, kultúrny dom, požiarna zbrojnica, obecný dom a novopostavený a vysvätený Dom smútku.

Tabuľka č. 12 - Prehľad majetku obce Bajany k 31.12.2005

Majetok	Suma v tis. Sk
Hmotný majetok	9 824
Nehmotný majetok	45
Pozemky	77
Stavby	5 129
Majetok spolu	15 075

Zdroj: obec Bajany

Za obdobie posledných 5 rokov dochádza k neustálemu narastaniu príjmov obce, z ktorých 98 % tvoria bežné príjmy. Samozrejme dochádza aj k zvyšovaniu výdavkov, na ktorých sa bežné výdavky podieľajú 72 % a kapitálové výdavky 28 %. Celkové zvyšovanie výdavkov spôsobilo, že obec za posledné dva roky dosahuje deficit v príjmoch.

Tabuľka č. 13 - Prehľad hospodárenie obce v období 2001 – 2006 v mil. Sk

Rozpočet	2001	2002	2003	2004	2005	2006
bežné príjmy	2,729	2,283	2,364	2,636	2,951	4,828
kapitálové príjmy	0,080	1,047	0,080	0,040	0,845	0,102
príjmy spolu	2,809	3,330	2,444	2,676	3,796	4,930
bežné výdavky	1,827	2,324	2,258	2,094	2,983	4,078
kapitálové výdavky	0,080	0,347	0,240	0,076	1,221	1,612
výdavky spolu	1,907	2,671	2,282	2,170	4,204	5,690
Výsledok hospodárenia	0,902	0,659	0,162	0,506	-0,408	-0,760

Zdroj: obec Bajany

6.2 PODNIKATEĽSKÉ SUBJEKTY V OBCI A ICH ŠTRUKTÚRA

V obci funguje malé množstvo podnikateľských subjektov. V súkromnom vlastníctve je obchod s potravinami. Okrem toho existuje ešte niekoľko menších podnikateľov v oblasti poľnohospodárskej výroby.

V súčasnosti sa vedenie obce pokúša o získanie investorov, ktorý by v obci rozšírili ponuku pracovných miest. V obci sa plánuje výstavby priemyselné areálu, kde by sa činnosť sústreďovala na výrobu ekologických palív. V podniku sa počíta so zamestnaním predovšetkým ľudí z obce.

7 CESTOVNÝ RUCH

7.1 ANALÝZA PRIMÁRNEJ PONUKY

Primárna ponuka nedisponuje výrazným potenciálom rozvoja cestovného ruchu. Hoci klimatické podmienky pre rozvoj turizmu najmä v letnej sezóne sa javia ako vhodné, je tu absencia iných faktorov. Za výrazný nedostatok prírodných podmienok možno považovať polohu obce v oblasti Východoslovenskej roviny. Rovinatý reliéf vylučuje možnosť horskej turistiky. Taktiež je tu absencia lesných porastov i vodných plôch, ktoré by podmienili rozvoj prinajmenšom lokálneho cestovného ruchu.

Obec taktiež nedisponuje takmer žiadnymi kultúrno-historickými predpokladmi. V obci sa pravidelne organizujú dve kultúrne podujatia a to oslavy výročia založenia obce a oslavy dňa obce. Tieto podujatia však navštevujú väčšinou len obyvatelia obce alebo obyvatelia okolitých susedných obcí. V blízkosti obce sa nenachádza ani významnejšia historická pamiatka. Nachádza sa tu však Prírodná rezervácia Ortov, ktorá sa nachádza na k. ú. obcí Pavlovce nad Uhom a Čierne Pole. Ide o oblasť ochrany menšieho, v súčasnosti už ojedinelého, zachovalého, prírodného celku v poľnohospodársky intenzívne využívannej krajine. Jedná sa o zachovalú časť ramena Ortov, asi zvyšok starého koryta Uhu. Má pôvodnú močiarnu a vodnú vegetáciu a zachovalé brehové porasty so vzácnymi druhmi.

7.2 ANALÝZA SEKUNDÁRNEJ PONUKY

V obci Bajany nie sú turistom k dispozícii žiadne ubytovacie ani stravovacie zariadenia. Taktiež tu nefunguje žiadna cestovná kancelária ani iné zariadenie pre fungovanie cestovného ruchu v tejto oblasti.

Technická a dopravná infraštruktúra taktiež nezodpovedajú požiadavkám pre existenciu cestovného ruchu. Z hľadiska technickej infraštruktúry do popredia vystupovala ako najzávažnejší negatívny faktor absencia kanalizácie, ktorá je momentálne vo fáze výstavby. Dopravná infraštruktúra je taktiež na nízkej úrovni, obcou prechádzajú len cesty III. a IV. triedy. Nedostatkom je aj neprítomnosť väčšieho mesta, turistického centra alebo významnejšej dopravnej komunikácie, ktoré by poskytovali podmienky pre rozvoj cestovného ruchu v tejto oblasti.

7.3 ZÓNOVÉ ČLENENIE TURISTICKÝCH ATRAKCIÍ

Oblasť juhovýchodného Slovenska nie je bohatá na zariadenia pre rozvoj cestovného ruchu.

Vo vzdialenosti 10 km od obce sa každoročne uskutočňuje v obci Kapušianske Kľačany folklórna slávnosť.

V obciach do 30 až 40 km sa organizuje viacero folklórnych slávností a festivalov (Trebišov, Pozdišovce, Michalovce, Poruba pod Vihorlatom, Podhorod' a Borša. V okolí sa nachádza niekoľko menších kúpalísk (Velaty, Stanča, Trebišov, Vinné). Najvýznamnejšia atrakcia cestovného ruchu je Zemplínska šírava.

8 ANALÝZY SWOT

8.1 INFRAŠTRUKTÚRA A ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
<ul style="list-style-type: none"> - prevádzka predškolských a školských zariadení - záujem predstaviteľov obce o zabezpečenie sociálnej starostlivosti pre obyvateľov - pokrytie telekomunikačným signálom - úplná elektrifikácia riešeného územia - úplná plynofikácia riešeného územia - úplná kanalizácia riešeného územia - úplné pokrytie verejným vodovodom - blízkosť okresného mesta 	<ul style="list-style-type: none"> - absencia priameho železničného spojenia - slabo rozvinutá sieť peších komunikácií, cyklochodníkov - absencia poskytovania zdravotníckych služieb - nezáujem obyvateľov o ochranu životného prostredia
PRÍLEŽITOSTI	OHROZENIA
<ul style="list-style-type: none"> - východné Slovensko – prioritná oblasť dobudovania technickej infraštruktúry - možnosti čerpania EÚ fondov na dobudovanie infraštruktúry - využitie alternatívnych zdrojov na vykurovanie - vybudovanie vysokorýchlostnej trate – Bratislava – Užhorod - Moskva 	<ul style="list-style-type: none"> - administratívne bariéry pri čerpaní EÚ fondov - zotrvanie pri vykurovaní tuhými palivami - nízka disciplína občanov pri nakladaní s odpadmi - nedostatok finančných prostriedkov na realizáciu investičných zámerov - globálne klimatické zmeny a živelné pohromy - konflikt ekonomických a environmentálnych záujmov - rozdelenia Slovenska do pólův rastu

8.2 ĽUDSKÉ ZDROJE

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
<ul style="list-style-type: none"> - priaznivá veková štruktúra obyvateľstva – pomerne silné zastúpenie obyvateľstva v produktívnom veku 	<ul style="list-style-type: none"> - nízka vzdelanostná úroveň (základné a učňovské) - vysoký počet nezamestnaných v obci

<ul style="list-style-type: none"> - záujem vedenia obce o vytvorenie podmienok športového a kultúrneho vyžitia obyvateľov - záujem mladých ľudí s rodinami o bývanie v obci 	<ul style="list-style-type: none"> - negatívny celkový vývoj obyvateľstva - absencia celoživotného vzdelávania - nedostatočné aktivity zamerané na rozvoj osobností (predovšetkým mládeže)
PRÍLEŽITOSTI	OHROZENIA
<ul style="list-style-type: none"> - programy podpory vzdelávania a sociálnej inklúzie spolufinancované zo zdrojov EÚ a štátneho rozpočtu - služby a programy sociálnej starostlivosti - vytvorenie podmienok pre zvyšujúci sa záujem mladých ľudí a rodín o bývanie v obci 	<ul style="list-style-type: none"> - pretrvávajúci trend migrácie obyvateľstva mimo región - starnutie obyvateľstva - zvyšovanie nákladov na zabezpečenie starostlivosti o starých a sociálne odkázaných ľudí - odliv mladých, kvalifikovaných ľudí z obce

8.3 PODNIKATEĽSKÝ SEKTOR

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
<ul style="list-style-type: none"> - relatívne nízke mzdové náklady - pomerne vysoký podiel ľudí v produktívnom veku 	<ul style="list-style-type: none"> - absencia väčších zamestnávateľov v obci - nízka vzdelanostná úroveň voľných pracovných síl - zaostávajúce služby pre cestovný ruch - absencia priameho železničného spojenia
PRÍLEŽITOSTI	OHROZENIA
<ul style="list-style-type: none"> - vybudovanie priemyselného parku - rozvoj služieb súvisiacich s dopravou, tranzit, logistika - podpora malých a stredných podnikov 	<ul style="list-style-type: none"> - neatraktívne územie pre zahraničných investorov - nedostatočná podpora malých a stredných podnikov zo strany štátu - nedostatočná motivácia obyvateľov v oblasti podnikania

8.4 CEZHRANIČNÁ SPOLUPRÁCA

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
<ul style="list-style-type: none"> - nízka jazyková bariéra (Ukrajina, Maďarsko) - záujem o budovanie cezhraničných partnerstiev - pomerne vysoká bezpečnosť – Schengenský priestor 	<ul style="list-style-type: none"> - absencia cezhraničných partnerstiev - budovanie Schengenskej hranice (zamedzenie voľného pohybu obyvateľov)
PRÍLEŽITOSTI	OHROZENIA
<ul style="list-style-type: none"> - možnosť čerpania prostriedkov z fondov cezhraničnej spolupráce - výhodná geografická poloha v blízkosti hraníc s Ukrajinou a Maďarskom - letisko v Košiciach s medzinárodnými parametrami 	<ul style="list-style-type: none"> - zníženie podpory zo strany štátu na rozvoj medzinárodnej spolupráce - strata záujmu predstaviteľov obce o budovanie cezhraničných vzťahov - rozdielna legislatíva štátov, v ktorých obce ležia

9 VÍZIA A STRATÉGIA ROZVOJA OBCE

Vízia je rámcovou predstavou o tom, ako by mala obec v budúcnosti vyzerat', aké miesto chce zaujať.

Vízia má vyjadrovať nielen želanie, ale zároveň aj možnú predstavu o budúcnosti obce a jednotlivé ciele Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja majú smerovať k jej naplneniu.

V stratégii obce sa definujú strategické rozvojové ciele, ktoré popisujú stav, ktorý sa realizáciou PHSR má dosiahnuť.

9.1 VÍZIA OBCE

Chceme, aby naša obec bola:

- obcou s čistým a kvalitným životným prostredím vytvárajúcim príjemné prostredie pre život
- progresívnou obcou s dobrou infraštruktúrou
- dobre hospodáriacou a dobre riadenou obcou
- obcou sebavedomých a vzdelaných ľudí, s aktívnym prístupom k životu

9.2 STRATEGICKÉ ZÁMERY OBCE

CIEĽ

Skvalitnením a dobudovaním infraštruktúry s ohľadom na ochranu životného prostredia vytvoriť atraktívne prostredie pre bývanie a oddych.

Realizátorom jednotlivých opatrení a s nimi súvisiacich aktivít je obec Bajany. Jednotlivé aktivity budú financované z rôznych finančných zdrojov, ktorými sú štátny rozpočet vrátane finančných prostriedkov z rozpočtových kapitol ministerstiev, zo štátnych účelových fondov, z rozpočtov VÚC, z vlastných zdrojov obce, zo sponzorských darov, z fondov EÚ a iných. Časový horizont realizácie jednotlivých opatrení je naplánovaný priebežne na celé 10 ročné obdobie platnosti strategického dokumentu, od roku 2008 – 2011 (opatrenie 1.1), 2011-2013 (opatrenie 1.2), 2010-2017 (opatrenie 1.3). Opatrenia a aktivity doplnené v rámci aktualizácie strategického dokumentu budú zrealizované v rokoch 2015 až 2017.

OPATRENIE 1.1

Rozvoj cestnej infraštruktúry

AKTIVITY

- vysporiadanie vlastníckych vzťahov
- vypracovanie projektovej dokumentácie pre výstavbu chodníkov a priekop pri ceste
- vybudovanie chodníkov pre chodcov
- vybudovanie priekop pri ceste
- rekonštrukcia miestnych komunikácií

OPATRENIE 1.2

Rozvoj občianskej infraštruktúry

AKTIVITY

- rekonštrukcia miestnych komunikácií a modernizáciu obecných budov
- rekonštrukcia a modernizácia kultúrneho domu
- rekonštrukcia a modernizácia obecného úradu
- **rekonštrukcia materskej a základnej školy v obci**
- **výstavba viacúčelového ihriska**
- **výstavba futbalového ihriska**

OPATRENIE 1.3

Rozvoj vidieckeho turizmu

AKTIVITY

- vysporiadanie vlastníckych vzťahov
- vypracovanie projektovej dokumentácie
- vypracovanie štúdie uskutočniteľnosti
- vybudovanie ubytovacieho a stravovacieho zariadenia
- vybudovanie oddychovej zóny pre obyvateľov obce a jej návštevníkov
- **vybudovanie cyklotrasy – prepojenie od Senného Senianske rybníky na ukrajinskú hranicu po ochrannom vale Uhu**

OPATRENIE 1.4

Rozvoj cezhraničnej spolupráce

- aktívne vyhľadávanie zahraničných partnerstiev - pohraničné obce Ukrajiny
- upevňovanie cezhraničných partnerstiev organizovaním kultúrnych a spoločenských podujatí

OPATRENIE 1.5

Podpora rozvoja podnikateľských činností

AKTIVITY

- pomoc pri zabezpečovaní priestorov a plôch vhodných na prevádzku podnikateľských zámerov prostredníctvom využitia nevyužívaných objektov a pozemkov
- pomoc pri výstavbe plánovaného priemyselného areálu

OPATRENIE 1.6

Pozemkové úpravy

AKTIVITY

- vybudovanie infraštruktúry v extraviláne obce – poľné cesty a ostatné komunikácie vrátane stavieb a objekty proti veternej erózií pôdy – výsadba vetrolamov

OPATRENIE 1.7

Ekonomický a ekologický systém odpadového hospodárstva

AKTIVITY

- výstavba kompostárne a zberného Dvora
- realizácia likvidácie čiernej skládky, stavebného odpadu
- sanácia areálu bývalého poľnohospodárskeho družstva a vytvorenie podmienok pre ďalší rozvoj podnikateľských aktivít v obci

OPATRENIE 1.8

Bezpečnosť a informovanosť v obci

AKTIVITY

- vybudovanie kamerového a monitorovacieho systému
- vybudovanie základnej širokopásmovej infraštruktúry – optický internet prostredníctvom projektu BROADBAND
- rekonštrukcia obecného rozhlasu

OPATRENIE 1.9

Starostlivosť o znevýhodnené skupiny obyvateľov

AKTIVITY

- zriadenie denného stacionáru pre seniorov

10 STRATEGICKÉ DOKUMENTY

10.1 NADREGIONÁLNE STRATEGICKÉ DOKUMENTY

10.1.1 Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja KSK

Podľa analýz uskutočnených v rámci PHSR Košického samosprávneho kraja sú jednotlivé okresy kraja rozdelené do viacerých skupín, s uvedením konkrétnych spôsobov a zámerov kraja smerujúcich k podpore rovnomerného rozvoja okresov.

Podľa uskutočnenej regionalizácie Košického kraja spadá územie riešenej obce do druhej skupiny – transformujúce sa oblasti s perspektívou rozvoja a to predovšetkým vďaka stupňu rozvinutosti ekonomického potenciálu, dosahovaným ekonomickým ukazovateľom, objemom v tržbách v priemyselnej činnosti a vďaka zastúpeniu subjektov so zahraničnou účasťou.

Na základe týchto analýz vyplynuli prioritné oblasti pre podporu rozvoja územia:

- rozvoj cestovného ruchu a medzinárodného strediska cestovného ruchu Zemplínska Šírava
- výstavba zariadení pre predĺženie letnej sezóny
- aktívne využitie voľného času a športu
- rozvoj a skvalitnenie poskytovaných služieb pre návštevníkov
- stabilizácia priemyselnej výroby základne okresu
- rozvoj výroby bez negatívnych vplyvov na životné prostredie a poľnohospodársku prvovýrobu

10.1.2 Rozvojový plán Slovensko - východ

Rozvojový plán Slovensko – východ je strategickým dokumentom o spoločných prioritách na úrovni NUTS II – Košický a Prešovský kraj, keďže oba tieto kraje zo sociálno – ekonomického hľadiska patria medzi najzaostalejšie regióny Slovenska a zároveň medzi 10 najzaostalejších regiónov EÚ. Je to dôsledok transformačného procesu a tiež aj periférnej lokalizácie týchto krajov pri súčasnej nedostatočne rozvinutej infraštruktúre (predovšetkým dopravnej a technickej).

Hlavným cieľom projektu je vypracovanie spoločného plánovacieho dokumentu pre celé východné Slovensko, ktorý bude východiskom pri realizácii rozvojových aktivít regiónu zameraných na riešenie spoločných zámerov s cieľom zvýšiť konkurencieschopnosť východného Slovenska, podporiť tvorbu nových pracovných miest s konečným dôsledkom na rast životnej úrovne obyvateľstva.

Medzi vybrané strategické ciele rozvojového plánu patria:

1. zhodnotenie a posilnenie vnútorného potenciálu cestovného ruchu
2. posilnenie úlohy vidieka v hospodárstve regiónu
3. zvýšenie kvality života občanov

– Územný plán VÚC Košický kraj – zmeny a doplnky 2004

Územný plán rieši predovšetkým oblasti, ktoré sú spoločné pre celý región, zaoberá sa zámermi rozvoja územia, regulácie jeho využitia a usporiadania, pri ktorých je potrebné schválenie niekoľkých správnych orgánov.

Hlavné úlohy riešené v územnom pláne VÚC vychádzajú z cieľov demokratizácie spoločnosti, ekonomickej transformácie a z požiadaviek na trvale udržateľný rozvoj. Na základe uvedeného sú hlavnými úlohami riešenia nasledovné vybrané ciele:

- návrh územnotechnických zásad rozvoja sociálnej a technickej infraštruktúry ako základného predpokladu pre relatívne rovnaké možnosti rozvoja celého územia kraja a jeho postupné vyrovnanie najmenej na úroveň celoslovenského priemeru
- riešenie technickej infraštruktúry ako základného predpokladu ekonomického rozvoja
- stabilizácia a rozvoj osídlenia vidieka ako predpokladu renesancie zamestnanosti v poľnohospodárstve a zachovania charakteru a rázu krajiny
- optimalizácia územnotechnických väzieb vyplývajúcich z geografickej polohy kraja, jeho administratívnych hraníc, väzieb na mesto Prešov a susedné kraje (Prešovský a Banskobystrický) a krajiny (Maďarská a Ukrajinská republika)

Návrhovým rokom pre územný plán Košického kraja je rok 2015.

10.2 NÁRODNÉ STRATEGICKÉ DOKUMENTY

Plán hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Bajany je vypracovaný na základe nasledovných strategických dokumentov na národnej úrovni:

- Národný strategický plán rozvoja vidieka
- Konceptia rozvoja vidieka
- Strategické usmernenia Spoločenstva
- Národný rozvojový plán
- Program odpadového hospodárstva Slovenskej republiky
- Konceptia územného rozvoja Slovenska do roku 2010
- Stratégia konkurencieschopnosti Slovenskej republiky do roku 2010
- Národný environmentálny akčný plán
- Národná stratégia trvalo udržateľného rozvoja Slovenskej republiky
- Agenda 21
- Stratégia informatizácie
- Národný plán zamestnanosti
- Lisabonská stratégia pre Slovensko
- Stratégia rozvoja cestovného ruchu Slovenskej republiky do roku 2013
- Konceptia rozvoja cestovného ruchu Slovenskej republiky

Vypracovanie predkladaného plánu hospodárskeho a sociálneho rozvoja vyplýva zo zákona č. 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a vyššie územné celky a zo zákona NR SR č. 351/2004 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 503/2001 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja, kde je vymedzený obsah PHSR.

Navyše k tomu boli pri spracovaní dokumentu dodržané a rešpektované aj zásady regionálnej politiky vlády Slovenskej republiky a tiež aj princípy regionálnej politiky Európskej únie podľa nariadení Rady (ES) č. 1083/2004, ktorým sa ustanovujú všeobecné ustanovenia o Európskom sociálnom fonde a Kohéznom fonde a ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1260/1999.

11 ZÁVER

PHSR obce Bajany je strednodobý programovací dokument s časovým horizontom 10 rokov. Dokument bol spracovaný ako podporný dokument pre stanovenie prioritných rozvojových oblastí, strategických cieľov a aktivít rozvoja obce Bajany.

Z hľadiska štruktúry je dokument rozdelený na tri základné časti:

- v prvej – analytickej časti sa venujeme podrobnej analýze súčasného, reálneho stavu obce,
- v druhej časti sme na základe analýzy vypracovali sústavu silných a slabých stránok obce a tiež aj príležitostí a ohrození pre obec v členení na štyri základné oblasti záujmu,
- v tretej, poslednej časti sme vychádzajúc z analýz SWOT vypracovali víziu obce a stanovili základné stratégie a priority na dosiahnutie tejto vízie v horizonte 10 rokov. V strategickom pláne tiež uvádzame aj aktivity smerujúce k naplneniu priorít a tým dosiahnutiu cieľov.

Schválený PHSR obce Bajany je otvoreným dokumentom, ktorý sa môže dopĺňať o nové priority a aktivity, prípadne niektoré priority a aktivity sa môžu rušiť.

